

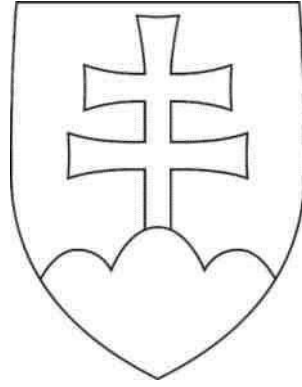

ZBIERKA

STANOVÍSK A ROZHODNUTÍ
NAJVYŠŠIEHO SPRÁVNEHO SÚDU
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

NAJVYŠŠÍ
SPRÁVNY SÚD
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Z B I E R K A

STANOVÍSK A ROZHODNUTÍ NAJVYŠŠIEHO SPRÁVNEHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

3/2024

Ročník: III.

Redakčná poznámka

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky (ďalej len „*najvyšší správny súd*“) v súlade s § 24e ods. 3 a 6 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a podľa čl. 9 Rokovacieho poriadku Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky č. 1/2022 Z. z. vydáva Zbierku stanovísk a rozhodnutí najvyššieho správneho sudu (ďalej len „*Zbierka*“).

Jednotlivé rozhodnutia sú označené poradovým číslom, pod ktorými sú vedené v evidencii Zbierky s uvedením vzťahu k príslušnej právnej úprave, prípadne s uvedením vzťahu k predchádzajúcej judikatúre. Najvyšší správny súd pristúpil k publikovaniu svojich rozhodnutí s uvedením úplného zloženia senátu, ktorý vo veci rozhodol. Všetky rozhodnutia sú označené spisovou značkou konania. Najvyšší správny súd pri publikovaní rozhodnutí vykonáva predpísanú anonymizáciu rozhodnutí.

Pokiaľ sú v údajoch o prejudikatúre uvádzané rozhodnutia označené pod „*R*“ s príslušným poradovým číslom, ide vždy o rozhodnutie publikované v súdnej zbierke vydávanej najvyšším súdom.

Rozhodnutia publikované v Zbierke budú v judikatúre označované ako „*ZNSS*“ s príslušným poradovým číslom a rokom vydania. Jednotlivé stanoviská a rozhodnutia publikované v Zbierke budú číslované vzostupne a priebežne bez ohľadu na aktuálny rok. Teda napríklad označenie rozhodnutia č. 1/2022 ZNSS znamená, že ide o prvé rozhodnutie publikované v Zbierke od počiatku jej vydávania a že toto rozhodnutie bolo publikované v roku 2022. Popri všeobecnom číslovaní budú rozhodnutia veľkého senátu ešte samostatne číslované vzostupne a priebežne bez ohľadu na aktuálny rok. Teda napríklad označenie rozhodnutia č. 55/2024 ZNSS (VS 11/2024) znamená, že ide o 55. rozhodnutie publikované v Zbierke od počiatku jej vydávania, že toto rozhodnutie bolo publikované v roku 2024, a že ide o 11. rozhodnutie veľkého senátu najvyššieho správneho súdu vydané od 1. augusta 2021 a publikované v roku 2024.

Publikované rozhodnutia a právne vety (č. 82 až č. 88) boli schválené na zasadnutí pléna Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky 7. októbra 2024.

OBSAH

Stanoviská a rozhodnutia vo veciach správneho súdnictva

1. Ochrana životného prostredia; výrub dreviny; súhlas na výrub dreviny; spoločenská hodnota drevín; náhradná výsadba drevín (82/2024 ZNSS)

Určenie a výpočet spoločenskej hodnoty drevín podľa § 95 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny, na ktorých výrub má byť vydaný súhlas, je obligatórnou súčasťou dokazovania pre účely rozhodnutia o vydaní takéhoto súhlasu a o nariadení náhradnej výsadby tak, aby bola zabezpečená dostatočná, primeraná, objektívne preskúmateľná a zákonu o ochrane prírody a krajiny zodpovedajúca náhradná výsadba.6

2. Sociálne zabezpečenie vojakov; služobný úraz; náhrada škody; prerokovanie a určovanie náhrady škody; jednorazové mimoriadne odškodnenie; výsadkový výcvik; nebezpečné podmienky výcviku (83/2024 ZNSS)

- I. Výsadkovým výcvikom na účely vymedzenia nebezpečných podmienok podľa § 24 ods. 3 písm. i) zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov je taká činnosť pri výcviku, ktorá je zdrojom obdobného rizika ako zoskok padákom a vyžaduje si určitú osobitnú fyzickú námahu, ktorá sa typovo podobá tej, aká sa vynakladá pri zoskoku padákom (napr. nacvičovanie prvkov zoskoku na príslušných nácvikových zariadeniach). Výsadkovým výcvikom na tento účel nie je fyzická aktivita, ktorá je bežnou súčasťou fyzickej prípravy vojakov a nevojakov pred výkonom inej, ťažšej fyzickej aktivity (napr. rozcvička).
- II. Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia v konaní o priznanie jednorazového mimoriadneho odškodnenia je oprávnený samostatne posudzovať, či sa služobný úraz profesionálneho vojaka stal za nebezpečných podmienok v zmysle § 24 ods. 3 zákona č. 328/2002 Z. z. Zo smernice ministra obrany Slovenskej republiky č. 21/2014 o podrobnostiach o jednorazovom mimoriadnom odškodnení, jednorazovom odškodnení pozostalých, zvýšenom jednorazovom odškodnení pozostalých, postupe nadriadených pri prerokovaní a určovaní náhrady škody a o ďalších podrobnostiach o poskytovaní náhrad v súvislosti so služobnými úrazmi a chorobami z povolania profesionálnych vojakov (vydanej na základe § 27 zákona č. 328/2002 Z. z.), ani z ustanovení uvedeného zákona nevyplýva, že by o tom mohli právoplatne a záväzne rozhodovať veliteľ alebo úrazová komisia.10

3. Peňažné príspevky na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia; sociálne služby; stupeň odkázanosti; odkázanosť na dohľad; dokazovanie odkázanosti na dohľad; posudková činnosť; komplexný posudok; potreba dohľadu v prípade duševných postihnutí (84/2024 ZNSS)

- I. Ustanovenie § 49 ods. 12 zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov nevyžaduje odkázanosť na „trvalý“ alebo „celkový“ dohľad, aby fyzická osoba dosiahla stupeň odkázanosti VI, ale postačí, ak fyzická osoba dosiahne 0 bodov podľa prílohy č. 3 písm. A dvanásteho bodu. Tento počet podľa uvedenej prílohy dosiahne, ak je odkázaná na dohľad pri väčšine činností uvedených v prílohe č. 3 písm. A prvom až jedenástom bode. Povinnosťou úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, resp. ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny tak je posúdiť a aspoň stručne odôvodniť, pri ktorej konkrétnej činnosti považuje potrebu dohľadu za naplnenú a pri ktorej nie.

- II. Pri konštrukcii jednotlivých bodov prílohy č. 3 písm. A v predstave zákonodarcu dominovali osoby postihnuté telesne alebo zmyslovo, ktoré spravidla sú duševne spôsobilé si tieto činnosti uvedomiť a cielene usmerňovať a riadiť ich vykonávanie, kvôli svojmu postihnutiu však nie sú schopné ich dovŕšiť. Naopak, dvanásty bod (potreba dohľadu) vystupuje do popredia práve v prípade duševných postihnutí, pri ktorých síce osoba môže byť fyzicky aj zmyslovo schopná vykonávať jednotlivé činnosti, nie je však spôsobilá si ich plnohodnotne uvedomiť, prípadne cielene usmerňovať a riadiť ich vykonávanie; potreba dohľadu tak čiastočne splýva s čiastkovou pomocou pri týchto činnostiach.18

4. **Náhrada trov kasačného konania; posúdenie úspechu v kasačnom konaní, ak sa neskončilo konečným rozhodnutím vo veci (85/2024 ZNSS)**

Ak správny súd na základe § 467 ods. 3 SSP rozhoduje vo svojom novom rozhodnutí aj o náhrade trov kasačného konania, v ktorom bolo jeho skoršie rozhodnutie zrušené, pre aplikáciu ustanovení § 167 a 168 SSP je rozhodné to, či účastník je alebo nie je úspešný v novom rozhodnutí správneho súdu a nie či bol alebo nebol úspešný v kasačnom konaní, v ktorom bola vec vrátená na ďalšie konanie.23

5. **Vymeriavací základ z náhrady mzdy pri neplatnom skončení pracovného pomeru (86/2024 ZNSS)**

- I. Ak súd zamestnancovi prizná náhradu mzdy z neplatného skončenia pracovného pomeru len za presne určené kalendárne mesiace, potom časťou príjmu pripadajúcou na každý kalendárny mesiac neplatného skončenia v zmysle ustanovenia § 139a zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov nie je pomerná časť takejto (náhrady mzdy) pripadajúcu na jeden kalendárny mesiac celého obdobia. Naopak, treba ustáliť, akú konkrétnu náhradu mzdy priznal súd zamestnancovi za ten-ktorý kalendárny mesiac a len túto náhradu možno považovať za vymeriavací základ za daný kalendárny mesiac v zmysle uvedeného ustanovenia. Ak súd za niektorý kalendárny mesiac nepriznal zamestnancovi žiadnu náhradu, potom na tento kalendárny mesiac nepripadá jej časť, ktorá by mohla byť vymeriavacím základom v zmysle § 139a zákona č. 461/2003 Z. z.
- II. Ak súd prizná náhradu mzdy z neplatného pracovného pomeru „v hrubom“, teda bez zníženia o poistné a (preddavok na) daň z príjmu, ktoré má z tejto náhrady povinný zaplatiť zamestnanec, je vymeriavacím základom podľa § 138 a § 139a zákona č. 461/2003 Z. z. takto priznaná náhrada. Zamestnanec nemôže žiadať, aby sa táto náhrada považovala za náhradu „v čistom“ a aby z nej (spätným prepočtom) vypočítal fiktívny vymeriavací základ „v hrubom“.26

6. **Náhrada trov konania o kasačnej sťažnosti ďalšieho účastníka; dôvod hodný osobitného zreteľa (87/2024 ZNSS)**

O dôvod hodný osobitného zreteľa v zmysle § 169 druhej vety SSP, kvôli ktorému možno ďalšiemu účastníkovi priznať náhradu trov konania o kasačnej sťažnosti, môže ísť vtedy, ak ďalší účastník ako jediný podá kasačnú sťažnosť a na jej základe kasačný súd zruší rozsudok správneho súdu a ten následne novým rozsudkom rozhodne v prospech tohto ďalšieho účastníka. Takýto dôvod môže existovať aj vo vzťahu k trovám konania o kasačnej sťažnosti, ktorou žalobca napadol výlučne výrok rozsudku správneho súdu o priznaní náhrady trov ďalšiemu účastníkovi.....34

7. **Nelegálne zamestnávanie; iný správny delikt; správne trestanie; právo na spravodlivý proces; zásady trestného konania (88/2024 ZNSS)**

- I.** V konaní, v ktorom sa rozhoduje o správnom delikte podľa § 7b ods. 5 písm. b) zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov, správny orgán nie je v zmysle § 40 ods. 1 Správneho poriadku viazaný právoplatným rozhodnutím o uložení sankcie za iný správny delikt nelegálneho zamestnávania, za ktorý zodpovedá účastníkov poskytovateľ služby a túto otázku si posúdi sám, avšak len na účely konania o inom správnom delikte účastníka konania.
- II.** V konaní o „*vlastnom*“ inom správnom delikte bude mať účastník konania možnosť namietat' všetky skutočnosti, ktoré sú relevantné pre posúdenie deliktuálnej zodpovednosti svojho poskytovateľa služby. Účastník týmto spôsobom bude mať zabezpečené právo na vypočutie, keďže nebol účastníkom konania o inom správnom delikte nelegálneho zamestnávania, avšak v dôsledku existencie takéhoto rozhodnutia môže byť uznaný vinným z „*vlastného*“ iného správneho deliktu.37

82/2024 ZNSS

Kľúčové slová: ochrana životného prostredia; výrub dreviny; súhlas na výrub dreviny; spoločenská hodnota drevín; náhradná výsadba drevín

Prejudikatúra: 3 Sžk 54/2019; 1 Svk 20/2022; 6 Svk 34/2023; 5 Svk 4/2023; 1 Svk 40/2022

Právna veta

Určenie a výpočet spoločenskej hodnoty drevín podľa § 95 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny, na ktorých výrub má byť vydaný súhlas, je obligatórnou súčasťou dokazovania pre účely rozhodnutia o vydaní takéhoto súhlasu a o nariadení náhradnej výsadby tak, aby bola zabezpečená dostatočná, primeraná, objektívne preskúmateľná a zákonu o ochrane prírody a krajiny zodpovedajúca náhradná výsadba.

[rozsudok Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Svk 24/2022 z 30. apríla 2024: predseda senátu prof. JUDr. Juraj Vačok, PhD. (sudca spravodajca), sudkyňa JUDr. Elena Berthotyová, PhD. a sudca JUDr. Marián Trenčan]

Vymedzenie veci

I. Konanie pred orgánmi verejnej správy

1. Okresný úrad Rimavská sobota, odbor starostlivosti o životné prostredie (ďalej len „*prvostupňový orgán*“) vydal rozhodnutie č. OU-RS-OSZP-2019/018581-021 zo 17. decembra 2019 (ďalej len „*prvostupňové rozhodnutie*“) a podľa § 47 ods. 3 zákona o ochrane prírody a krajiny v účinnom znení (ďalej len „*zákon o ochrane prírody a krajiny*“) čiastočne vyhovel žiadosti obchodnej spoločnosti DREVOSTAV1, s. r. o. (ďalej len „*další účastník konania I*“) o vydanie súhlasu s výrubom drevín. Prvostupňový orgán vo výroku I. špecifikoval rozsah drevín, na výrub ktorých súhlas vydal. Vo výroku II. špecifikoval rozsah drevín, na výrub ktorých súhlas nevydal. Výrokom III. uložil ďalšiemu účastníkovi konania 1) rad povinností a podmienok súvisiacich s výrubom drevín, medzi inými aj náhradnú výsadbu v zmysle § 48 zákona o ochrane prírody a krajiny.

2. Proti prvostupňovému rozhodnutiu podal žalobca odvolanie, o ktorom rozhodol Okresný úrad Banská Bystrica, odbor opravných prostriedkov (ďalej len „*žalovaný*“) rozhodnutím č. OU-BB-OOP32020/013095-003 z 30. marca 2020 (ďalej len „*rozhodnutie žalovaného*“) tak, že odvolanie zamietol a prvostupňové rozhodnutie potvrdil podľa § 59 ods. 2 správneho poriadku v účinnom znení (ďalej len „*správny poriadok*“).

II. Konanie pred správnym súdom

4. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „*správny súd*“) rozsudkom č. k. 76S/25/2021-133 z 20. októbra 2021 (ďalej len „*rozsudok správneho súdu*“) správnu žalobu podľa § 190 SSP ako nedôvodnú zamietol.

5. Za podstatnú právnu otázku označil správny súd v rozsudku námietku žalobcu, že prvostupňový orgán nedostatočne zistil skutkový stav, keď pred vydaním súhlasu s výrubom nezaobstaral výpočet spoločenskej hodnoty drevín. Námietka bola vyhodnotená ako nedôvodná. Správny súd prijal záver, že

množstvo podkladov zaobstaraných prvostupňovým orgánom bolo dostatočné na riadne zistenie skutkového stavu a výpočet spoločenskej hodnoty drevín preto nebol nevyhnutný (viď. body 57 - 60 odôvodnenia rozsudku správneho súdu). Správny súd poukázal tiež na § 48 zákona o ochrane prírody a krajiny, z ktorého podľa neho nevyplýva povinnosť riadiť sa spoločenskou hodnotou drevín pri nariadení náhradnej výsadby.

Z odôvodnenia rozhodnutia

IV. Právne posúdenie kasačným súdom

25. Námietku absencie výpočtu spoločenskej hodnoty drevín vyhodnotil kasačný súd ako dôvodnú. Podľa § 48 ods. 1 zákona o ochrane prírody krajiny: orgán ochrany prírody uloží žiadateľovi v súhlase na výrub dreviny povinnosť, aby uskutočnil primeranú náhradnú výsadbu drevín na vopred určenom mieste, a to na náklady žiadateľa; uprednostňuje pritom geograficky pôvodné a tradičné druhy. Podľa § 95 ods. 3 písm. d) zákona o ochrane prírody a krajiny: spoločenská hodnota podľa odsekov 1 a 2 sa uplatňuje najmä pri rozhodovaní o náhradnej výsadbe a určovaní výšky finančnej náhrady za vyrúbané dreviny podľa § 48.

26. Z uvedených ustanovení vyplýva, že vydaniu súhlasu na výrub drevín koreluje povinnosť uloženia náhradnej výsadby. Táto náhradná výsadba musí zodpovedať požiadavke „primeranosti“. Otázkou primeranosti náhradnej výsadby zákonodarca upravuje veľmi stroho, jednak prioritizovaním geograficky pôvodných a tradičných druhov (§ 48 ods. 1 zákona o ochrane prírody a krajiny) a zároveň stanovením požiadavky uplatnenia spoločenskej hodnoty pri rozhodovaní o náhradnej výsadbe. Okrem uvedených dvoch kritérií v zásade ponecháva náhradnú výsadbu a jej rozsah na správnej úvahe orgánu verejnej správy.

27. Správny je preto taký prístup prvostupňového orgánu, ktorý si pre rozhodnutie o náhradnej výsadbe zadováži dostatok podkladov a náhradnú výsadbu posúdi z hľadiska geograficky pôvodných a tradičných druhov, z hľadiska spoločenskej hodnoty vyrúbaných drevín a z hľadiska ďalších kritérií ako napríklad: rozsah výrubu (početnosti jedincov, plochy výrubu), opodstatnenosti výrubu, funkčnosti drevín a pod. Nemožno sa stotožniť so žalovaným a so správnym súdom v právnom posúdení, že nie je nutné vypočítať a zohľadniť spoločenskú hodnotu drevín, keďže zákon takú náležitosť rozhodnutia nevyžaduje.

28. Obligatornosť výpočtu spoločenskej hodnoty drevín pre prípad vydania súhlasu s ich výrubom a uloženia povinnosti náhradnej výsadby explicitne vyplýva z ustanovenia § 95 ods. 3 písm. d) zákona o ochrane prírody a krajiny. Zákonodarca použitím indikatívu sa uplatňuje v rámci stanovenia pravidla: spoločenská hodnota sa uplatňuje najmä pri rozhodovaní o náhradnej výsadbe, nedal orgánu verejnej správy na výber, ale stanovil povinnosť spoločenskú hodnotu zohľadniť.

29. Rovnaký výklad poskytol aj Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozsudku sp. zn. 3Sžk/54/2019 z 12. februára 2020 bod 16: ustanovenie § 95 ods. 3 zákona č. 543/2002 Z. z. exemplifikatívne upravuje prípady, kedy sa má aplikovať resp. zohľadňovať spoločenská hodnota, pričom takýto demonštratívny výpočet má byť chápaný tým spôsobom, že zákonodarca určil prípady, kedy je nevyhnutné zohľadňovať spoločenskú hodnotu a ponechal na diskrečnej právomoci príslušných správnych orgánov použitie tohto inštitútu aj pre iné prípady, kedy uznajú za potrebné.

30. Najvyšší súd Slovenskej republiky ďalej pokračoval: význam a podstatu ustanovenia § 95 ods. 3 písm. d) zákona č. 543/2002 Z. z. upravujúceho, že v prípade náhradnej výsadby sa má zohľadňovať spoločenská hodnota, treba vnímať aj s prihliadnutím na znenie § 48 ods. 1 prvej vety zákona č. 543/2002 Z. z., kedy má orgán ochrany prírody uložiť žiadateľovi povinnosť, aby uskutočnil

primeranú náhradnú výsadbu drevín. Je zrejme, že táto spoločenská hodnota má byť zohľadňovaná, nakoľko je prostriedkom spôsobilým objektivizovať úsudok o primeranosti náhradnej výsadby s ohľadom na skutočnosť, že dreviny takto možno špecifikovať kvantitatívnym spôsobom (na základe ceny), ktorý v sebe konzumuje ich kvalitatívnu stránku (najmä ich biologickú, ekologickú a kultúrnu hodnotu, ktorá sa určuje s prihliadnutím na ich vzácnosť, ohrozenosť a plnenie mimoprodukčných funkcií).

31. Kasačný súd sa v plnom rozsahu stotožňuje s právnym názorom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky citovaným vyššie. Spoločenská hodnota môže byť ako kritérium využitá aj v iných konaniach. Rovnako predmetné ustanovenia nevyklúčujú posúdenie náhradnej výsadby aj na základe iných kritérií. Vyžadujú však zohľadnenie spoločenskej hodnoty vyrúbaných drevín, ako jedného z objektívnych kritérií pre posúdenie „primeranosti“ náhradnej výsadby. Napriek skutočnosti, že v prejednávanom prípade bola nariadená rozsiahla náhradná výsadba, bez určenia výšky spoločenskej hodnoty drevín, ktoré boli vyrúbané, nie je možné jej „primeranosť“ posúdiť.

32. Opačným výkladom dotknutých ustanovení by kasačný súd založil veľmi nebezpečnú prax. Nevyžadovanie výpočtu spoločenskej hodnoty drevín, ktoré majú byť vyrúbané, a teda nezohľadnenie tohto objektívneho kritéria pri nariadení náhradnej výsadby, by v praxi mohlo viesť k neželanému stavu nariadovania náhradnej výsadby výlučne s ohľadom na počet drevín, ktorých výrub by bol povolený. Prípadne zohľadňujúc iné nejasné a spätne nepreskúmateľné kritériá. Spoločenská hodnota dreviny je však údaj, ktorý je vytvorený informáciami týkajúcimi sa dotknutej dreviny ako je jej vek, stav (poškodenie), umiestnenie (chránené územie) a iné. Predstavuje tak údaj vypovedajúci nie len o kvantite ale najmä o kvalite drevín, ktoré majú byť vyrúbané. Poznať nie len kvantitu ale najmä kvalitu vyrúbaných drevín pri nariadení náhradnej výsadby, ktorá by práve kvalitatívne mala zodpovedať výrubu, je nevyhnutné.

33. Určenie a výpočet spoločenskej hodnoty drevín podľa § 95 zákona o ochrane prírody a krajiny, na ktorých výrub má byť vydaný súhlas podľa § 48 zákona o ochrane prírody a krajiny, je obligatórnou súčasťou dokazovania pre účely rozhodnutia o vydaní takéhoto súhlasu a o nariadení náhradnej výsadby tak, aby bola zabezpečená dostatočná, primeraná, objektívne preskúmateľná a zákonu o ochrane prírody a krajiny zodpovedajúca náhradná výsadba.

34. Dôležitosť posúdenia rozsahu náhradnej výsadby na základe objektívneho kritéria, ktorým je práve spoločenská hodnota drevín, je možné vyvodiť tiež z rozsudkov Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Svk/20/2022 z 23. júna 2023 a sp. zn. 6Svk/34/2023 z 31. októbra 2023 bod 44. V oboch prípadoch boli zamietnuté kasačné sťažnosti aj z dôvodu, že spoločenská hodnota drevín vypočítaná bola. Námietku absencie výpočtu spoločenskej hodnoty vyhodnotil za relevantnú Najvyšší správny súd Slovenskej republiky aj v uznesení sp. zn. 5Svk/4/2023 z 27. októbra 2023, keď v 24. bode uviedol: podľa kasačného súdu takto koncipovaná námietka sťažovateľa má vecný súvis s posudzovaným predmetom konania, ktorým bolo vydanie súhlasu na výrub drevín v zmysle § 47 ods. 3 a ods. 5 zákona č. 543/2002 Z. z. a navyše vzhľadom na ustanovenie § 48 ods. 1 v spojení s § 95 ods. 1 a ods. 3 cit. zák. má i svoje relevantné opodstatnenie.

35. Kasačný súd si je vedomý tiež svojho skoršieho rozsudku sp. zn. 1Svk/40/2022 z 28. septembra 2023 a právneho záveru vysloveného v bode 22 odôvodnenia, kde námietka absencie výpočtu spoločenskej hodnoty dreviny bola vyhodnotená ako nedôvodná. V tejto súvislosti je však nutné poukázať na zásadnú odlišnosť v tom, že v citovanom rozsudku vyhodnotil kasačný súd námietku ako nedôvodnú pre jej prílišnú všeobecnosť. Konkrétne uviedol: sťažovateľ síce nesúhlasí s argumentáciou krajského súdu, ale neuvádza v čom vlastne sťažovateľ vidí nesprávnosť právneho posúdenia veci krajským súdom. Vo vzťahu k nesprávnemu právnemu posúdeniu podľa § 440 ods. 1 písm. g) SSP

sťažovateľ neposkytol bližšie odôvodnenie a konkretizáciu, preto potom pre kasačný súd nebol vytvorený dostatočný priestor, aby sa s kasačnými námietkami vysporiadal. Kasačný súd pre tento zásadný rozdiel nevzhladol potrebu obrátiť sa na veľký senát Najvyššieho a Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky.

83/2024 ZNSS

Kľúčové slová: sociálne zabezpečenie vojakov; služobný úraz; náhrada škody; prerokovanie a určovanie náhrady škody; jednorazové mimoriadne odškodnenie; výsadkový výcvik; nebezpečné podmienky výcviku

Vzťah k právnej úprave: § 24 ods. 3 písm. i), § 27 zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení vojakov a policajtov; smernica ministra obrany Slovenskej republiky č. 21/2014 vydané na základe § 27 zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení vojakov a policajtov

Právna veta

- I. Výsadkovým výcvikom na účely vymedzenia nebezpečných podmienok podľa § 24 ods. 3 písm. i) zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov je taká činnosť pri výcviku, ktorá je zdrojom obdobného rizika ako zoskok padákom a vyžaduje si určitú osobitnú fyzickú námahu, ktorá sa typovo podobá tej, aká sa vynakladá pri zoskoku padákom (napr. nacvičovanie prvkov zoskoku na príslušných nácvikových zariadeniach). Výsadkovým výcvikom na tento účel nie je fyzická aktivita, ktorá je bežnou súčasťou fyzickej prípravy vojakov a nevojakov pred výkonom inej, ťažšej fyzickej aktivity (napr. rozcvička).
- II. Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia v konaní o priznanie jednorazového mimoriadneho odškodnenia je oprávnený samostatne posudzovať, či sa služobný úraz profesionálneho vojaka stal za nebezpečných podmienok v zmysle § 24 ods. 3 zákona č. 328/2002 Z. z. Zo smernice ministra obrany Slovenskej republiky č. 21/2014 o podrobnostiach o jednorazovom mimoriadnom odškodnení, jednorazovom odškodnení pozostalých, zvýšenom jednorazovom odškodnení pozostalých, postupe nadriadených pri prerokovaní a určovaní náhrady škody a o ďalších podrobnostiach o poskytovaní náhrad v súvislosti so služobnými úrazmi a chorobami z povolania profesionálnych vojakov (vydané na základe § 27 zákona č. 328/2002 Z. z.), ani z ustanovení uvedeného zákona nevyplýva, že by o tom mohli právoplatne a záväzne rozhodovať veliteľ alebo úrazová komisia.

[rozsudok Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 Ssk 41/2023 z 30. apríla 2024: predseda senátu Michal Novotný (sudca spravodajca), sudkyňa JUDr. Jana Martinčeková a sudca JUDr. Martin Tiso]

Vymedzenie veci

I. Administratívne konanie a konanie pred správnym súdom

1. Z administratívnych spisov žalovaného vyplýva, že žalobca bol od roku 2001 profesionálnym vojakom s miestom výkonu služby v útvere v Žiline. Dňa 25. apríla 2014 pri vojenskom cvičení si pri dopade po zoskoku padákom poškodil skrížený väz v ľavom kolene. Kvôli tomu bol práceneschopný približne šesť týždňov. Tento úraz sa posúdil ako služobný úraz, za ktorý zodpovedal služobný úrad, a preto mu Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia rozhodnutím z 28. augusta 2014 priznal bolestné 412

€. Žalobca bol však naďalej spôsobilý vykonávať službu profesionálneho vojaka a nebolo zistené, že by sa kvôli tomuto úrazu stal invalidným alebo zmenila jeho zdravotná spôsobilosť na výkon služby.

2. V roku 2018 bol žalobca zaradený vo funkcii technik - potápač a od 5. do 9. marca 2018 sa zúčastňoval komplexného výsadkového cvičenia. Podľa rozvrhu výcviku sa mal 8. marca 2018 medzi 7:00 a 7:50 hod venovať vytrvalostnému behu. Okolo 7:10 hod sa ešte stále rozcvičoval drepmi s činkou, pri ktorom mu praskol vnútorný meniskus v ľavom kolene. Jeho veliteľ hneď 8. marca 2018 vypracoval záznam o úraze, v ktorom odporučil uznať tento úraz za služobný úraz, pretože ho žalobca utrpel pri plnení služobnej úlohy. Na základe tohto záznamu, ako aj lekárskeho posudku vypracoval veliteľ 5. pluku špeciálneho určenia 25. mája 2018 správu o vyšetrení úrazu, v ktorej uzavrel, že ide o služobný úraz, pretože sa stal v priebehu zamestnania, a tak zaň zodpovedá služobný úrad v rozsahu 100 %. Rovnaký záver vyslovila aj úrazová komisia, ktorá túto správu prerokovala. Na podklade tejto správy vojenský úrad priznal žalobcovi rozhodnutím z 29. júna 2018 bolestné 2.862 € a neskôr rozhodnutím zo 16. júla 2019 náhradu na stratu na služobnom plate. Žalobca bol od 9. marca 2018 práceneschopný.

3. Po zistení prieskumnej komisie, že žalobca už nie je zdravotne spôsobilý na výkon služby, ho riaditeľ personálneho úrazu Ozbrojených síl Slovenskej republiky personálnym rozkazom z 18. februára 2019 podľa § 83 ods. 1 písm. b) zákona č. 281/2015 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov prepustil zo služobného pomeru profesionálneho vojaka od 15. marca 2019. Žalobca medzičasom požiadal aj o invalidný výsluhový dôchodok. Posudková komisia sociálneho zabezpečenia 21. mája 2019 posudzovala jeho zdravotný stav a dospela k záveru, že je dôsledkom viacerých služobných úrazov (z rokov 2007, 2010, 2014 a 2018), ktoré spôsobili poškodenie meniskov a predného skríženého väzu. Za rozhodujúce zdravotné postihnutie posudková komisia ustálila trvalé následky po vybratí menisku pri stredne ťažkej poruche funkcie kolenného kĺbu podľa kapitoly XV oddielu G položky 48 písm. b) prílohy č. 4 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov. K nemu priradila mieru poklesu schopnosti vykonávať primerané civilné zamestnanie 30 % (z možného rozpätia 30 až 45 %), ktorú zvýšila o 10 %. Na základe tohto záveru vojenský úrad rozhodnutím z 11. júna 2019 priznal žalobcovi invalidný dôchodok od 16. marca 2019.

4. Medzičasom žalobca požiadal aj o priznanie jednorazového mimoriadneho odškodnenia podľa § 24 zákona č. 328/2002 Z. z. sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov v znení neskorších predpisov, pretože podľa neho sa služobný úraz 8. marca 2018 stal za nebezpečných podmienok v zmysle § 24 ods. 3 písm. i) cit. zák. (pri výsadkovom výcviku). Na preukázanie okolností služobného úrazu predložil potvrdenie veliteľa Vojenského útvaru Žilina z 30. mája 2019, podľa ktorého sa úraz stal na komplexnom výsadkovom cvičení pri komplexnom výsadkovom výcviku žalobcu podľa rozvrhu. Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia však rozhodnutím z 2. augusta 2019 nepriznal žalobcovi toto mimoriadne odškodnenie. V odôvodnení uviedol, že služobné úrazy z rokov 2007, 2010 a 2014 nepovažuje za podstatné, pretože nevedli k zmene zdravotnej schopnosti. Invalidita žalobcu podľa úradu nevznikla ani v dôsledku služobného úrazu z 8. marca 2018, napriek tomu však pristúpil aj k posudzovaniu ďalších podmienok. Podľa rozvrhu výcviku mal žalobca už od 7:00 hod vykonávať vytrvalostný beh, no úraz utrpel pri rozcvičovaní. Takto utrpený úraz podľa žalovaného nevznikol pri výsadkovom výcviku, teda za nebezpečných podmienok v zmysle § 24 ods. 3 písm. i) zákona č. 328/2002 Z. z.

5. Žalobca v podanom odvolaní zdôrazňoval, že mimoriadne odškodnenie nie je viazané len na invaliditu, ale postačí už zmena zdravotnej spôsobilosti, ktorá uňho nastala. V deň služobného úrazu konal činnosti podľa rozkazu, pretože výsadkový výcvik musí zahŕňať aj riadnu vytrvalostnú prípravu a cvičenia na rozvoj vestibulárneho systému. Okrem toho úrazový dej podľa neho posúdil už veliteľ v

predloženom potvrdení a v podaných správach. Žalovaný (po zrušení jeho prvého rozhodnutia zo 4. septembra 2019 správnym súdom ako nedostatočne odôvodneného) tu preskúvaným rozhodnutím zo 16. februára 2022 potvrdil rozhodnutie úradu. Súhlasil s jeho záverom, že služobné úrazy z rokov 2007 až 2014 nevedli k zmene zdravotnej schopnosti žalobcu. Na účely mimoriadneho odškodnenia podľa § 24 ods. 1 zákona č. 328/2002 Z. z. tak možno prihliadať len na časovo posledný úraz z 8. marca 2018. Žalovaný odkázal na služobný predpis S-Vys-3-1 „*Výsadková príprava*“, podľa ktorého výsadková príprava zahŕňa aj pozemnú prípravu, teda aj beh. Jej súčasťou však nie je rozcvička pred behom. K úlohám veliteľa pri posudzovaní úrazu odkázal na smernicu č. 21/2014 o podrobnostiach o jednorazovom mimoriadnom odškodnení, jednorazovom odškodnení pozostalých, zvýšenom jednorazovom odškodnení pozostalých, postupe nadriadených pri prerokúvaní a určovaní náhrady škody a o ďalších podrobnostiach o poskytovaní náhrad v súvislosti so služobnými úrazmi a chorobami z povolania profesionálnych vojakov, podľa ktorej veliteľ skúma, či vykonávaná činnosť bola súčasťou zamestnania. Svoj záznam však predloží úrazovej komisii, ktorá zisťuje príčiny a okolnosti služobného úrazu. Tá o svojich záveroch spíše správu, ktorú veliteľ predloží Vojenskému úradu sociálneho zabezpečenia a ten samostatne rozhodne o tom, či sú splnené podmienky na dávku. Veliteľ nie je oprávnený záväzne určovať, či sa úraz stal za nebezpečných podmienok v zmysle § 24 ods. 3 zákona č. 328/2002 Z. z.

6. Správny súd tu napadnutým rozsudkom č. k. 18 Sa 9/2022-87 zrušil toto rozhodnutie, ako aj rozhodnutie vojenského úradu bez citácie konkrétneho písma v § 191 ods. 1 SSP. V odôvodnení uviedol, že pri vyhodnocovaní, či určitý úraz je služobným úrazom, a jeho okolností je kľúčová úloha veliteľa. Preto mal žalovaný pripísať náležitú dôkaznú hodnotu potvrdeniu z 30. mája 2019. Aj zo smernice č. 21/2014 plynie veliteľovi právo skúmať a posudzovať okolnosti služobného úrazu. Správny súd nespochybnil, že v okamihu vzniku služobného úrazu 8. marca 2018 žalobca vykonával drep s činkou, vytkol však žalovanému, že neskúmal, prečo žalobca robil tento cvik a nie vytrvalostný beh v zmysle rozvrhu. Ďalej odkázal na čl. 180 predpisu S-Vys-3-1, podľa ktorého sa má do „*komplexného*“ nácviku prvkov zoskoku padákom zaradiť aj cvičenie upevňujúce vestibulárny systém a vytrvalostný beh na posilnenie kĺbov dolných končatín. Cieľom upevnenia a posilnenia je posilnenie kondície profesionálneho vojaka pred zoskokom, preto ani drep s činkou nevybočuje z tohto rámca. V závere uložil obom orgánom verejnej správy, aby objasnili dôvody, prečo žalobca nekonal vytrvalostný beh; ak sa tak stalo s vedomím veliteľa, treba to podľa správneho súdu považovať za súčasť výsadkovej prípravy na účely § 24 ods. 1 a 3 písm. i) zákona č. 328/2002 Z. z.

Z odôvodnenia rozhodnutia

III. Posúdenie veci kasačným súdom

11. Predmetom prieskumu v prerokúvanej veci je rozhodnutie žalovaného a Vojenského úradu sociálneho zabezpečenia, ktorým nepriznali žalobcovi jednorazové mimoriadne odškodnenie podľa § 24 zákona č. 328/2002 Z. z. Podľa (relevantnej časti) § 24 ods. 1 cit. zák. profesionálnemu vojakovi, ktorého zdravotná spôsobilosť na výkon služby bola zmenená alebo ktorý bol uznaný za invalidného v dôsledku služobného úrazu spôsobeného za nebezpečných podmienok, patrí jednorazové mimoriadne odškodnenie v ďalej určenej výške. Nebezpečné podmienky sú podľa odseku 3 tohto paragrafu také podmienky, keď k poškodeniu zdravia profesionálneho vojaka dôjde (okrem iného) a) pri výkone služby v leteckej prevádzke, b) pri výcviku v poľných podmienkach alebo pri vojenskom cvičení, c) pri plnení osobitných úloh počas bezpečnostných akcií a opatrení, d) trestným činom spáchaným inou osobou (za určitých podmienok), e) pri určitých prácach na stožiaroch spojených s rizikom pádu, vykonávaných v nútených polohách, bez pracovných plošín, z povrazových rebríkov, visutých sedačiek, v závese na ochrannom páse alebo obmedzenom pracovnom priestore, f) pri určitých prácach pod vodou, g) pri

výkone v koľajisku železničných dráh, v priestoroch, kde hrozí úraz elektrickým prúdom alebo otrava plynom a nebezpečnými chemickými látkami, vo výškach, nad voľnými hlbkami, pri kontrole motorových vozidiel, zvierat, nebezpečných látok, jadrového materiálu, pod vplyvom ionizujúceho alebo iného zdraviu škodlivého žiarenia, h) pri výkone pri ohrození určitými rizikami (faktory karcinogénne, mutagénne, chemické, biologické, ionizujúceho žiarenia, záťaž teplom, chladom, hlukom, vibráciami), i) pri zoskokoch padákom, pri výsadkovom výcviku, pri výcviku v podvese vrtuľníka alebo v zlaňovaní alebo spúšťaní z vrtuľníka, zo skalných stien, z budov a iných objektov, j) pri práci s určitými nebezpečnými materiálmi, k) pri medzinárodnom cvičení. Žalobca v prerokúvanej veci trval na tom, že jeho úraz 8. marca 2018 sa stal pri výsadkovom výcviku, teda za nebezpečných podmienok podľa cit. písmena i).

12. Žalovaný v kasačnej sťažnosti nadnáša v podstate dve zásadné právne otázky. Prvou je otázka, či a do akej miery orgán, ktorý rozhoduje o nároku na jednorazové mimoriadne odškodnenie, sám posudzuje otázku, či určitý služobný úraz vznikol za nebezpečných podmienok. Druhou je otázka výkladu samotného pojmu „výsadkový výcvik“ v § 24 ods. 3 písm. i) zákona č. 328/2002 Z. z., teda aké konkrétne činnosti podeň možno podradiť a či medzi ne patrí aj rozcvička pred vytrvalostným behom, vykonávaným v rámci komplexu výsadkovej prípravy. Podľa kasačného súdu je predovšetkým potrebné vyriešiť prvú z týchto otázok; ak by totiž odpoveďou na ňu bolo, že potvrdenie, resp. správa veliteľa o okolnostiach služobného úrazu sú záväzné, potom by v prerokúvanej veci v podstate nebolo treba osobitne riešiť druhú otázku. Pri riešení prvej otázky je potrebné predovšetkým vychádzať z toho, že jednorazové mimoriadne odškodnenie je dávkou úrazového zabezpečenia (porov. § 4 ods. 2, ako aj nadpis tretej časti zákona č. 328/2002 Z. z.). Podľa § 83 ods. 2 písm. g) cit. zák. sa tieto dávky poskytujú profesionálnemu vojakovi na žiadosť; priznáva, zvyšuje, znižuje zastavuje a odníma ich podľa § 81 ods. 1 písm. b) cit. zák. Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia. Podľa § 84 ods. 1 tohto zákona sa na konanie o dávkach vzťahuje všeobecný predpis o správnom konaní, teda Správny poriadok, ak sa v ďalších ustanoveniach neustanovuje inak. Len na dokreslenie treba odkázať aj na ustanovenie § 87 ods. 1 písm. a) a d) cit. zák., podľa ktorého posudková komisia vojenského úradu posudzuje (okrem iného), či dočasná neschopnosť je dôsledkom služobného úrazu, prípadne či sa profesionálny vojak stal invalidný v dôsledku služobného úrazu.

13. Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia tak pri priznávaní dávok úrazového zabezpečenia postupuje podľa Správneho poriadku. Žalovaný vo svojej kasačnej sťažnosti odkazoval na jeho ustanovenia § 3 ods. 5, § 18 ods. 1, § 32 ods. 2 a § 34 ods. 4 a 5, ktoré vo všeobecnosti upravujú zisťovanie skutkového stavu a dokazovanie. Žalobca však (zjednodušene povedané) vyjadruje právny názor, že posúdenie otázky, či sa služobný úraz udial za nebezpečných podmienok, patrí inému orgánu (veliteľovi na základe smernice č. 21/2024). Pretože posúdenie tejto otázky v zmysle cit. § 24 ods. 1 a 3 zákona č. 328/2002 Z. z. podmieňuje rozhodnutie o tom, či profesionálnemu vojakovi vznikol nárok na jednorazové mimoriadne odškodnenie, ide právne o tzv. predbežnú otázku (porov. Potásch, P., Hašanová, J., Vallová, J., Milučký J., Medžová, D. Správny poriadok. Komentár. 4. vydanie. Praha : C. H. BECK, 2022, s. 381 a 382). Ak by však skutočne išlo o predbežnú otázku, o ktorej má ako príslušný orgán rozhodovať veliteľ či iný nadriadený, podľa § 40 ods. 1 Správneho poriadku by vojenský úrad bol aj tak oprávnený urobiť si o tejto otázke úsudok sám. Takýto úsudok by bol vylúčený, len ak by o tejto otázke uvedený príslušný orgán už právoplatne rozhodol. O taký prípad však v prerokúvanej veci celkom zreteľne nejde. Ako už bolo uvedené, ustanovenie § 24 ods. 1 zákona č. 328/2002 Z. z. normuje podmienky vzniku nároku na jednorazové mimoriadne odškodnenie a § 24 ods. 3 bližšie definuje jednu z týchto podmienok - nebezpečné okolnosti. Ďalší znak hypotézy (skutkovej podstaty) tohto nároku - služobný úraz - definuje ustanovenie § 29 cit. zák. Kasačný súd už vo svojej judikatúre vyslovil, že zo žiadneho ustanovenia tohto zákona nevyplýva, že by o otázke, či úraz je služobným úrazom v zmysle §

29 cit. zák., mal právomoc rozhodovať akýkoľvek iný orgán než ten, ktorý rozhoduje o samotnej výplate dávky (porov. rozsudok sp. zn. 7 Ssk 33/2021). Rovnako však žiadne ustanovenie zákona č. 328/2002 Z. z. neustanovuje, že by o otázke, či sa úraz profesionálneho vojaka stal za nebezpečných podmienok v zmysle § 24 ods. 3 cit. zák., mal právomoc osobitne a s účinkom právoplatnosti rozhodnúť akýkoľvek iný orgán než ten orgán, ktorý rozhoduje o samotnom jednorazovom mimoriadnom odškodnení, teda o úrazovej dávke.

14. Záver o príslušnosti či právomoci iného orgánu nevyplýva ani zo smernice č. 21/2024, takže možno ponechať bez hlbšieho rozboru otázku, či by vôbec táto smernica (ako podzákonný právny akt, vydaný podľa § 27 zákona č. 328/2002 Z. z.) mohla modifikovať ustanovenia o príslušnosti (právomoci) upravené v zákone. Podľa čl. 1 písm. c) tejto smernice je jej účelom upraviť postup veliteľov a Vojenského úradu sociálneho zabezpečenia pri evidovaní, vyšetrovaní a registrácii služobných úrazov a pri prerokúvaní a určovaní náhrady škody. Z čl. 2 ods. 1 písm. g) cit. smernice plynie, že registráciou služobného úrazu sú úkony, ktoré vykonáva veliteľ, a to zisťovanie príčin a okolností vzniku, spísanie záznamu a vykonanie potrebných opatrení na predchádzanie. Podľa čl. 8 tejto smernice veliteľ služobný úraz zásadne ohlási a vykoná opatrenia podľa čl. 9 (ods. 3), čo zahŕňa hlásenie služobného úrazu určeným osobám. Zisťovanie a vyšetrovanie príčin a okolností vzniku služobného úrazu upravuje čl. 11 uvedenej smernice. Podľa tohto ustanovenia sa vyšetrovaním zisťuje a preukazuje, ako k poškodeniu zdravia došlo, kto za to zodpovedá a v akom rozsahu (odsek 1). Táto úloha patrí úrazovej komisii (odsek 2) ako jednému z vyšetrovacích orgánov [čl. 2 ods. 1 písm. f)], ktorá vykonáva určité úkony a prešetrenia (odseky 3 a 4). Podľa čl. 13 ods. 1 smernice veliteľ posúdi rozsah zodpovednosti pred rozhodnutím o dávke úrazového zabezpečenia; pritom skúma okrem iného náležitú vyškolenie a dodržanie povinností profesionálneho vojaka (odsek 2), ako aj súvislosť s plánom prípravy (odsek 4). Túto svoju činnosť však koná na základe správy úrazovej komisie, ktorá ju spíše na základe všetkých zistených skutočností (čl. 13 ods. 5). Úrazová komisia podľa čl. 14 ods. 1 smernice zisťuje, vyšetruje, objasňuje a prerokúva služobné úrazy. Obsahom prerokúvania je podľa čl. 14 ods. 8 najmä zhrnutie výsledkov vyšetrovania, zhodnotenie dôkazov, záver o tom, či ide o služobný úraz alebo iný úraz, aké náhrady a v akej výške poškodenému patria. Tieto závery sú podľa čl. 14 ods. 10 súčasťou zápisnice úrazovej komisie, ktorá o nich spíše správu v zmysle čl. 18 a prílohy č. 6 tejto smernice. Správa úrazovej komisie je podľa čl. 19 ods. 1 cit. smernice podkladom pre vyplatenie jednorazového mimoriadneho odškodnenia; podľa čl. 19 ods. 3 komisia zhromaždí všetky potrebné podklady a veliteľ ich odošle Vojenskému úradu sociálneho zabezpečenia.

15. Zo všetkých citovaných ustanovení smernice č. 21/2024 tak podľa kasačného súdu celkom jednoznačne vyplýva, že tak úrazová komisia, ako aj veliteľ zisťujú a vyšetrujú určité skutkové okolnosti ohľadom pracovného úrazu. Svoje závery následne spracúvajú len vo forme správ, teda sumarizácie skutkových zistení, ktoré však na konci predkladajú Vojenskému úradu sociálneho zabezpečenia. Navyše, medzi závery, ktoré tieto orgány podľa smernice vyslovujú, nepatrí záver o tom, či sa služobný úraz stal za nebezpečných podmienok v zmysle § 24 ods. 3 zákona č. 328/2002 Z. z. Už vôbec potom z týchto ustanovení nemožno vyvodit' oprávnenie veliteľa alebo úrazovej komisie osobitne a právoplatne rozhodovať o tom, či služobný úraz sa udial za nebezpečných podmienok. Rovnako z nich nevyplýva, že by stanoviská vyjadrené v jednotlivých správach mali účinky záväznosti pre iné orgány (osobitne pre Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia). O to menej potom takéto účinky možno priznať neformálnemu potvrdeniu služobného orgánu, ktoré bolo vydané mimo rámca tejto smernice (akým v prerokúvanej veci je potvrdenie z 30. mája 2019). To, samozrejme, neznamená, že by tieto správy boli celkom nepodstatné, resp. že by nemali v konaní pred vojenským úradom žiaden význam. Aj podľa kasačného súdu sú dôležitým zdrojom zisťovania skutočností, za akých sa služobný úraz stal. Záver, či boli dané nebezpečné podmienky podľa § 24 ods. 1 a 3 cit. zákona, však nie je len záverom skutkovým:

ustanovenie § 24 ods. 3 definuje, čo sa takými podmienkami rozumie, a jednotlivé pojmy v jednotlivých písmenách si zasa vyžadujú objasnenie a výklad. Až po ustálení jednotlivých znakov týchto pojmov výkladom možno skutkovo zisťovať, či sú tieto znaky v danej konkrétnej veci naplnené. Názor žalobcu, že vojenský úrad a žalovaný nemôžu samostatne posúdiť okolnosti služobného úrazu, charakter činnosti, pri ktorej k nemu došlo, a mieru jej nebezpečnosti, tak nemajú oporu vo vyššie citovaných ustanoveniach a nezohľadňujú oprávnenie týchto orgánov rozhodovať o úrazových dávkach, ktoré im výslovne priznáva ustanovenie § 81 ods. 1 písm. b) zákona č. 328/2002 Z. z.

16. V prerokúvanej veci Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia, ako aj žalovaný riadne vzali do úvahy obsah záznamu o služobnom úrade, správu o vyšetrení služobného úrazu, pripojenú zápisnicu z rokovania úrazovej komisie. Z nich zistili, kedy a ako sa služobný úraz stal a aké boli jeho dôsledky. Konkrétne zistili, že služobný úrad žalobca utrpel pri rozcvičovaní - drepe s činkou, ktorý konal 8. marca 2018 v čase, kedy mal inak vykonávať vytrvalostný beh ako súčasť komplexu nácviku prvkov pozemnej výsadkovej prípravy. Následne však podrobili výkladu pojem „výsadkový výcvik“ použitý v ustanovení § 24 ods. 3 písm. i) zákona č. 328/2002 Z. z. a dospeli k záveru, že sama rozcvička nie je jeho súčasťou. Správny súd v napadnutom rozsudku zaujal názor, že rozcvička by mohla byť súčasťou takéhoto výcviku, ak by sa vykonávala s vedomím nadriadeného namiesto pôvodne určeného vytrvalostného behu napríklad preto, že na beh neboli vhodné poveternostné podmienky. Preto aj uložil žalovanému, aby v tomto smere doplnil dokazovanie a zistil, prečo žalobca v určenom čase robil drepy namiesto behu. Na posúdenie správnosti tohto záveru tak treba vyriešiť aj druhú právnu otázku, ktorú žalovaný nadniesol v kasačnej sťažnosti, teda či takáto rozcvička vôbec môže tvoriť súčasť výsadkového výcviku. Ak ju totiž tvoriť nemôže, potom je zisťovanie rozhodujúcich skutočností v tomto smere nepodstatné, a správny súd nerozhodol správne, ak ho žalovanému uložil.

17. Ako už bolo citované vyššie, ustanovenie § 24 ods. 3 zákona č. 328/2002 Z. z. taxatívnym výpočtom definuje činnosti, resp. situácie, ktoré sa považujú za nebezpečné podmienky. Toto ustanovenie však ďalej nevymedzuje jednotlivé, tam uvedené pojmy, a preto bližšie nevymedzuje ani pojem „výsadkový výcvik“. Na škodu veci sa žalovaný, ale aj správny súd upáli na vojenský predpis S-Výs-3-1 „Výsadková príprava“ z 1. júna 1993 (účinný od 1. júla 1995), ktorý upravuje výsadkovú prípravu, nie výsadkový výcvik. Z čl. 3 tohto predpisu potom vyplýva, že úspešné plnenie úloh vo výsadkovej príprave sa dosahuje okrem iného dôkladným a intenzívnym pozemným výcvikom, sústavným zvyšovaním telesnej zdatnosti vojakov a pravidelným vykonávaním cvičných zoskokov padákom. Podľa čl. 9 táto príprava zahŕňa pozemnú prípravu, organizáciu a vykonávanie zoskokov; podľa čl. 10 sa úspešné vykonávanie zoskokov dosahuje (okrem iného) dôkladnou pozemnou prípravou. Hlava 3 tohto predpisu (čl. 44 a nasl.) upravuje vykonávanie cvičných zoskokov. Podľa čl. 161 musí týmto zoskokom predchádzať pozemná príprava, ktorá zahŕňa výučbu, výcvik v balení, teoretické základy, výcvik v prispôbení, nácvik prvkov zoskoku padákom na zariadeniach výsadkových cvičísk, predzoskokovú prípravu. Podľa čl. 168 pozemný nácvik prvkov zoskoku zahŕňa celý komplex cvičení, čo zahŕňa prípravu na letisku, nasadenie, rozmiestnenie, činnosť v lietadle, pravidlá výskoku, otvorenia padáka, činnosť vo vzduchu, použitie rezervného padáka, pristátie a zbalenie padáka. Pozemný nácvik sa podľa čl. 169 vykonáva na výsadkovom cvičisku, ktorého vybavenie musí umožňovať všestranný a dôkladný nácvik všetkých prvkov zoskoku a činnosti výsadkára, ako i plnenie úloh cvičení upevňujúce vestibulárny systém a pod. Podľa čl. 180, ktorý (hoci nepresne) citoval aj správny súd, do komplexu (nie „komplexného“) pozemného nácviku prvkov zoskoku padákom je nutné zaradiť cvičenie upevňujúce vestibulárny systém a vytrvalostný beh v teréne na posilnenie kĺbov dolných končatín.

18. Zo všetkých citovaných ustanovení je zrejmé, že tento predpis nepoužíva žiaden jednotný pojem „výsadkový výcvik“, ale používa dôsledne širší pojem „výsadková príprava“. Tá zahŕňa okrem samotných cvičných zoskokov pozemnú prípravu, v rámci ktorej sa zasa vykonáva pozemný „nácvik prvkov zoskoku“. Zo znenia čl. 169 potom vyplýva, že tento nácvik sa koná na výsadkovom cvičisku, ktoré musí (popri tomto nácviku) umožniť aj cvičenie na upevnenie telesnej zdatnosti, ktorá je podľa čl. 3 samostatným cieľom výsadkovej prípravy (popri vlastnom výsadkovom výcviku). Ani z ustanovenia čl. 180 tohto predpisu potom nevyplýva, ako to dovodzuje správny súd, že by tam uvedené telesné cvičenia boli považované za niektorý z prvkov zoskoku; toto ustanovenie len ukladá zaradiť tieto cvičenia do „komplexu“ pozemného nácviku. Tieto terminologické rozdiely sú odôvodnené tým, že predpis S-Výs-3-1 upravuje výsadkovú prípravu ako komplex aktivít, ktorých cieľom je z nešpecializovaného vojaka základnej služby vycvičiť komplexne pripraveného výsadkára. Preto tento predpis upravuje výstavbu a metodiku celej prípravy a jej jednotlivé prvky, nepovažuje však za potrebné definovať výsadkový výcvik na účely jednorazového mimoriadneho odškodnenia podľa § 24 zákona č. 328/2002 Z. z. Okrem toho ani z dôvodovej správy k tomuto zákonu (Národná rada Slovenskej republiky, II. volebné obdobie, tlač 1379) nemožno vyvodiť, že by mal zákonodarca v úmysle pri vymedzení tohto pojmu vychádzať práve zo služobných predpisov ozbrojených síl.

19. Podľa kasačného súdu treba pojem výsadkový výcvik použitý v § 24 ods. 3 písm. i) zákona č. 328/2002 Z. z. vykladať autonómne. To podľa judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky znamená síce začať jazykovým výkladom, ktorý sa však musí doplniť aj inými metódami, predovšetkým výkladom účelom právneho predpisu, ale tiež jeho systematikou (porov. rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 171/05, III. ÚS 341/07, III. ÚS 72/2010, I. ÚS 351/2010 a ďalšie). Všeobecný jazykový význam pojmu „výcvik“ označuje získavanie určitých zručností, resp. ich zdokonaľovanie cvikom. Výsadkový výcvik tak predstavuje získavanie zručností, ktoré sú typické pre (vojenského) výsadkára, ako aj ich zdokonaľovanie cvikom. Už z tohto jazykového významu použitého pojmu tak podľa kasačného súdu vyplýva, že musí ísť o špecifické činnosti, ktoré sú potrebné práve pre získavanie a zdokonaľovanie takýchto zručností, nie o akúkoľvek aktivitu na udržiavanie všeobecnej telesnej kondície, hoci by aj bola predpokladom pre riadne nadobudnutie a upevnenie takýchto zručností.

20. Tento záver ešte viac podporuje systematika celého ustanovenia § 24 ods. 3 zákona č. 328/2002 Z. z. Z jednotlivých písmen je totiž zrejmé, že za nebezpečné podmienky sú považované také činnosti, ktorým je vlastné určité osobitné riziko pre zdravie, prípadne aj život profesionálneho vojaka. Letecká prevádzka [písmeno a)] je sama osebe nebezpečná už fyzikálnymi dôsledkami aj drobného pochybenia (pád lietadla na zem), navyše spojená s náročným ovládaním stroja. Poľné podmienky a vojenské cvičenie [písmeno b)] predstavujú zvýšenú záťaž pre organizmus a v podstate simuláciu boja, podobne ako osobitné úlohy v zmysle písmena c). Trestný čin proti profesionálnemu vojakovi [písmeno d)] je vo vzťahu k nemu osobitným a úmyselným zdrojom rizika. Situácie v písmene e) sa vyznačujú nedostatkom pevnej opory pod nohami, akou je obvykle zem, a tiež činnosťami, ktoré si vyžadujú osobitné fyzické úsilie a námahu. Práca pod vodou je pre človeka rovnako neprirodená, a preto aj riziková [písmeno f)]. V písmenách g), h) a j) sú vymenované situácie, kde riziko pre zdravie a život vychádza z energií a látok, s ktorými profesionálny vojak prichádza do styku. Pre písmeno i) sú - podobne ako pre písmeno a) - typické situácie, v ktorých profesionálny vojak zostupuje z výšky bez obvyklej opory, akú pre človeka predstavuje zem, a v ktorých riziko plynie už zo samotného pôsobenia tiažovej sily. Len písmeno k) predstavuje výnimku z uvedenej systematiky, keďže medzinárodné cvičenie samo osebe nie je zdrojom žiadneho osobitného rizika; to však nič nemení na existencii spoločného menovateľa ostatných činností vymenovaných v tomto odseku.

21. Na základe uvedených systematických a hodnotových úvah, ktoré sú typické pre takmer všetky situácie, ktoré sa podľa § 24 ods. 3 zákona č. 328/2002 Z. z. považujú za nebezpečné podmienky, tak kasačný súd dospel k záveru, že za výsadkový výcvik na účely § 24 ods. 3 písm. i) cit. zák. možno považovať takú činnosť, ktorá sama osebe síce nie je zoskokom padákom, ale ktorá je zdrojom obdobného rizika ako zoskok padákom a vyžaduje si určitú osobitnú fyzickú námahu (či už zvýšenú fyzickú aktivitu alebo určité zvláštne, neobvyklé pohyby a činnosti), ktorá je typovo podobná tej, ktorá sa vynakladá pri zoskoku padákom. Môže ísť najmä o činnosti pri nácviku prvkov zoskoku na zariadeniach určených na precvičovanie jednotlivých prvkov zoskokov padákom, pri ktorých hrozí obdobné riziko ako pri zoskoku (napr. následky nesprávneho dopadu, trhnutie pri otvorení padáka, zamotanie sa do padáka, vlečenie padákom). Takýto výklad podľa kasačného súdu nielen rešpektuje systematické súvislosti jednotlivých písmen v § 24 ods. 3 zákona č. 328/2002 Z. z., ale zodpovedá tiež účelu tejto úrazovej dávky: už z pojmu jednorazové mimoriadne odškodnenie je zrejmé, že má byť spojené s určitými mimoriadnymi okolnosťami, ktoré sú vyjadrené tým, že služobný úraz vznikol za situácie, ktorá je typicky spojená s vyšším rizikom. Ako to správne naznačuje žalovaný v kasačnej sťažnosti, takémuto účelu by nezodpovedalo, ak by sa za súčasť výsadkového výcviku na tento účel považovala fyzická aktivita (ako napr. rozcvička), ktorá je bežnou súčasťou fyzickej prípravy profesionálnych vojakov, ba dokonca bežným postupom nevojakov pred výkonom ťažšej fyzickej aktivity (cvičenia). Rovnako správne žalovaný poukazuje na to, že takýto výklad by viedol k celkom rozdielnym nárokom dvoch profesionálnych vojakov, ktorí by inak vykonávali činnosť s celkom rovnakým rizikom (napr. uvedená rozcvička), len v závislosti na tom, že jeden by sa rozcvičoval pre výsadkový výcvik a druhý nie. Také rozdielne zaobchádzanie by nezodpovedalo účelu, ktorému má v zmysle § 24 cit. zákona slúžiť jednorazové mimoriadne odškodnenie.

IV. Záver

22. Na základe uvedených úvah tak kasačný súd dospel k záveru, že rozcvičku pred vytrvalostným behom nemožno považovať za súčasť výsadkového výcviku profesionálneho vojaka na účely § 24 ods. 3 písm. i) zákona č. 328/2002 Z. z. Preto v prerokovanej veci nie je podstatné, prečo a za akých okolností žalobca vykonáva takúto rozcvičku 8. marca 2018 v čase 7:10. Neobstojí tak ani právny názor správneho súdu, že žalovaný túto okolnosť nezisťoval a jeho preskúmané rozhodnutie vychádza z neúplne zisteného skutkového stavu [zrejme v zmysle § 191 ods. 1 písm. e) SSP].

23. Napadnutý rozsudok tak sám vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci [§ 440 ods. 1 písm. g) SSP], a preto je kasačná sťažnosť žalovaného dôvodná. V dôsledku toho kasačný súd podľa § 462 ods. 1 SSP napadnutý rozsudok zrušil. Zároveň vec vrátil na ďalšie konanie Správnemu súdu v Banskej Bystrici, na ktorý podľa § 3 ods. 3 písm. a) zákona č. 151/2022 Z. z. o zriadení správnych súdov prešiel výkon súdnictva z doterajšieho krajského súdu.

84/2024 ZNSS

Kľúčové slová: peňažné príspevky na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia; sociálne služby; stupeň odkázanosti; odkázanosť na dohľad; dokazovanie odkázanosti na dohľad; posudková činnosť; komplexný posudok; potreba dohľadu v prípade duševných postihnutí

Prejudikatúra: 6 Ssk 2/2022; 7 Ssk 7/2022 k posudkovej činnosti; k potrebe dohľadu nepredchádza

Vzťah k právnej úprave: §14 ods. 4 zákona č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia; § 49 ods. 12 a príloha č. 3 zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách

Právna veta

- I. Ustanovenie § 49 ods. 12 zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov nevyžaduje odkázanosť na „trvalý“ alebo „celkový“ dohľad, aby fyzická osoba dosiahla stupeň odkázanosti VI, ale postačí, ak fyzická osoba dosiahne 0 bodov podľa prílohy č. 3 písm. A dvanásteho bodu. Tento počet podľa uvedenej prílohy dosiahne, ak je odkázaná na dohľad pri väčšine činnosti uvedených v prílohe č. 3 písm. A prvom až jedenástom bode. Povinnosťou úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, resp. ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny tak je posúdiť a aspoň stručne odôvodniť, pri ktorej konkrétnej činnosti považuje potrebu dohľadu za naplnenú a pri ktorej nie.
- II. Pri konštrukcii jednotlivých bodov prílohy č. 3 písm. A v predstave zákonodarcu dominovali osoby postihnuté telesne alebo zmyslovo, ktoré spravidla sú duševne spôsobilé si tieto činnosti uvedomiť a cielene usmerňovať a riadiť ich vykonávanie, kvôli svojmu postihnutiu však nie sú schopné ich dovŕšiť. Naopak, dvanásty bod (potreba dohľadu) vystupuje do popredia práve v prípade duševných postihnutí, pri ktorých síce osoba môže byť fyzicky aj zmyslovo schopná vykonávať jednotlivé činnosti, nie je však spôsobilá si ich plnohodnotne uvedomiť, prípadne cielene usmerňovať a riadiť ich vykonávanie; potreba dohľadu tak čiastočne splýva s čiastkovou pomocou pri týchto činnostiach.

[rozsudok Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 Ssk 53/2023 z 30. apríla 2024: predseda senátu Mgr. Michal Novotný (sudca spravodajca), sudkyňa JUDr. Jana Martinčeková a sudca JUDr. Martin Tiso]

Vymedzenie veci

I. Administratívne konanie a konanie pred správnym súdom

1. Z administratívnych spisov žalovaného vyplýva, že žalobca 17. júna 2021 požiadal Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Lučenec o peňažný príspevok na opatrovanie svojho syna V. G. C., nar. XX. I. XXXX. V konaní predložil prepúšťaciu správu z psychiatrického oddelenia z marca 2021 a mája 2021, podľa ktorej syn zlyháva v dennom fungovaní a dokonca počas hospitalizácie si napchal do uší vatú. Na ich základe posudkový lekár úradu v lekárskom posudku z 28. júna 2021 ustálil, že syn je ťažko

zdravotne postihnutý v zmysle § 2 ods. 3 zákona č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia v znení neskorších predpisov. Za rozhodujúce zdravotné postihnutie považoval paranoidnú schizofréniu podľa kapitoly IV pol. 9 písm. c) prílohy č. 3 cit. zákona účinného v danom období (Duševné poruchy a poruchy správania - schizotypové poruchy, poruchy s bludmi a halucináciami - ťažká porucha), ktorému priradil mieru funkčnej poruchy 50 % z možného rozpätia 50 až 80 %. Zároveň v tomto posudku zaradil syna do stupňa odkázanosti III. Až následne, 6. júla 2021, vykonal úrad sociálne zisťovanie v domácnosti žalobcu, v rámci ktorého zistil, že so synom je ťažšia komunikácia, kontakt je možný len v doprovode, treba ho nabádať do jedla, kontrolovať pri vykonávaní hygieny a kúpeľa, pomôcť mu pri obliekaní, v orientácii a pri podávaní liekov. Na základe toho úrad vypracoval komplexný posudok z 9. júla 2021, v ktorom uzavrel, že syn dosahuje len stupeň odkázanosti II, nie V alebo VI, a tak nie je odkázaný na opatrovanie. Na základe toho úrad práce rozhodnutím z 13. júla 2021 podľa § 40 ods. 1 a § 55 ods. 6 zákona č. 447/2008 Z. z. nepriznal žalobcovi peňažný príspevok na opatrovanie.

2. Proti tomuto rozhodnutiu podal žalobca odvolanie, ktoré bolo predložené žalovanému. Ten 22. septembra 2021 v rodine žalobcu telefonicky vykonal sociálne zisťovanie, pri ktorom od žalobcu zistil, že jeho syn má duševné, nie pohybové postihnutie, počas dňa sa zdržiava doma, je na počítači a sleduje televízne vysielanie. Podľa žalobcu je nervózny, agresívny, rezal si ruky a krk. Žalobca mu zabezpečuje celodennú stravu, syn je sám schopný úkonov vyprázdňovania a zabezpečiť si bežné úkony osobnej hygieny (umytie tváre, rúk, zubov, učesať sa), neholí sa, má bradu a nechty mu strihá žalobca. Pri celkovom kúpeľi žalobca dohliada, aby sa poriadne poumýval, podáva mu šampón. Taktiež mu pripravuje oblečenie, usmerňuje ho pri obliekaní. V domácom prostredí je orientovaný, časovo je orientovaný nepresne, miestom je orientovaný, v neznámom prostredí vyžaduje pomoc. Dodržiavanie liečebného režimu mu zabezpečuje žalobca. K potrebe dohľadu žalobca uviedol, že syna nemôže nechať doma samého.

3. Zdravotný stav syna žalobcu posúdil v odvolacom konaní posudkový lekár žalovaného a svoje závery vyjadril v lekárskom posudku z 12. októbra 2021. V jeho závere poukázal na správu pri ukončení hospitalizácie, podľa ktorej *„postupne dochádza k zlepšeniu obsahových porúch myslenia, v chovaní je usmerniteľný, prítomné bludné reziduum, ktoré však nie je emočne sýtené, liečbu dobre toleruje, spánok stabilizovaný, aktuálne bez porúch správania, vidieť postpsychotický defekt osobnosti.“* Preto podľa neho nie sú teda preukázané také psychické zmeny, pre ktoré by bol nutný trvalý dohľad. Na základe záverov sociálneho zisťovania ustálil, že syn žalobcu potrebuje pomoc pri niektorých sebaobslužných úkonoch (napr. pri stravovaní, kúpaní, komplikovanejšom obliekaní a obúvaní, presunoch v neznámom prostredí, dodržiavaní liečebného režimu). Na účel posúdenia stupňa odkázanosti podľa prílohy č. 3 zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách v znení neskorších predpisov jednotlivé činnosti hodnotil takto: stravovanie a pitný režim (5 bodov), vyprázdňovanie močového mechúra (10 bodov), vyprázdňovanie hrubého čreva (10 bodov), osobná hygiena (10 bodov), celkový kúpeľ (5 bodov), obliekanie, vyzliekanie (5 bodov), zmena polohy, sedenie a státie (10 bodov), pohyb po schodoch (10 bodov), pohyb po rovine (10 bodov), orientácia v prostredí (5 bodov), dodržiavanie liečebného režimu (0 bodov), potreba dohľadu (5 bodov). Celkovo syn žalobcu získal 85 bodov, čomu prislúchal stupeň odkázanosti II.

4. Vychádzajúc z lekárskeho posudku a sociálnej posudkovej činnosti, ako posudkového záveru z 18. októbra 2021, žalovaný v komplexnom posudku z 19. októbra 2021 nenavrhol synovi žalobcu príspevok na opatrovanie. Odkázal na § 14 ods. 4 zákona č. 447/2008 Z. z. S poukazom na lekársky posudok a sociálnu posudkovú činnosť uviedol, že posudzovaný nie je odkázaný na pomoc inej fyzickej osoby. Zaradeniu do II. stupňa odkázanosti s počtom bodov 85 totiž prislúcha priemerný rozsah

potrebnej pomoci 2 až 4 hodiny denne. Na základe tohto komplexného posudku žalovaný preskúmaným rozhodnutím z 10. novembra 2021 potvrdil rozhodnutie úradu. Nad rámec toho poukázal na čl. 2 ods. 2 a čl. 7 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky a zdôraznil, že podmienky poskytnutia peňažného príspevku na opatrovanie neodporujú ani Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím (oznámenie č. 117/2010 Z. z.), z ktorého ani priamo nevyplývajú pre fyzické osoby žiadne konkrétne práva na priznanie finančných kompenzácií.

5. Proti rozhodnutiu žalovaného podal žalobca správnu žalobu, v ktorej uviedol, že rozhodnutie žalovaného považuje za nesprávne, lebo podľa § 40 ods. 1, § 14 ods. 4 a § 55 ods. 6 zákona č. 447/2008 Z. z. je jeho syn osobou s ťažkým zdravotným postihnutím, a domáhal sa priznania príspevku na opatrovanie. V ďalšom podaní predložil správne mu súdu novú správu psychiatra zo 7. septembra 2022. Žalovaný vo vyjadrení k žalobe zotrval na svojich predchádzajúcich záveroch. Doložil aj stanovisko posudkového lekára ústredia z 27. apríla 2022, ktoré opätovne uvádza, že syn žalobcu potrebuje pomoc druhej osoby pri niektorých činnostiach sebaobsluhy, no „celkový dohľad nevyžaduje“. Správny súd tu napadnutým rozsudkom č. k. 20 Sa 1/2022-55 túto správnu žalobu zamietol. Dospel k záveru, že žalovaný sa vyrovnal so všetkými odvolacími námietkami a relevantnými skutočnosťami pre rozhodnutie. Jeho rozhodnutie, ako aj komplexné posudky spĺňali zákonné náležitosti. Príspevok na opatrovanie sa nemohol žalobcovi priznať len preto, že jeho syn je osobou s ťažkým zdravotným postihnutím. Správny súd zdôraznil aj to, že ide o fakultatívnu dávku. K novo predloženej lekárskej správe uviedol, že na rozhodnutie orgánu verejnej správy je zásadne rozhodujúci stav v čase jeho právoplatnosti a nezistil dôvod na doplnenie dokazovania. Poukázal taktiež na rozdiel medzi právnou úpravou zákona č. 447/2008 Z. z. a zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení.

Z odôvodnenia rozhodnutia

III. Posúdenie veci kasačným súdom

9. Predmetom prieskumu v prerokúvanej veci je rozhodnutie žalovaného a úradu o nepriznaní peňažného príspevku na opatrovanie. Nebolo sporné, že syn žalobcu je ťažko zdravotne postihnutou osobou podľa § 2 ods. 3 zákona č. 447/2008 Z. z. s mierou funkčnej poruchy 50 %. Sporným ostalo, či je odkázaný na opatrovanie, čo je podľa § 39 ods. 1 a § 40 ods. 1 cit. zák. nevyhnutným predpokladom priznania tohto príspevku. Podľa § 14 ods. 4 cit. zák. je fyzická osoba s ťažkým zdravotným postihnutím odkázaná na opatrovanie, ak stupeň jej odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby je V alebo VI podľa prílohy č. 3 k zákonu č. 448/2008 Z. z., čomu zodpovedá priemerný denný rozsah 8 až 12 hodín resp. viac ako 12 hodín odkázanosti na pomoc inej osoby. Takáto osoba vyžaduje aktívnu pomoc alebo aktívny dohľad pri bežných sebaobslužných úkonoch, pri úkonoch starostlivosti o domácnosť a pri realizovaní sociálnych a vzdelávacích aktivít, ktoré vzhľadom na svoje postihnutie nevie zvládnuť sama. Podľa § 49 ods. 10 zákona č. 448/2008 Z. z. sa dosiahnuté body v prvom až dvanástom bode uvedenej prílohy sčítajú. Stupeň odkázanosti sa určí na základe celkového počtu bodov, a to v stupňoch II až VI (porov. § 49 ods. 11 cit. zák.). Podľa § 49 ods. 12 cit. zák. však platí, že ak fyzická osoba pri posudzovaní odkázanosti podľa prílohy č. 3 písm. A dvanásteho bodu (potreba dohľadu) dosiahne 0 bodov, jej stupeň odkázanosti je VI a na ostatné body sa neprihliada. Pojem dohľad treba chápať ako užšiu kategóriu než je pojem pomoc, a znamená pozorovanie, dozor či kontrolu zaisťujúcu dodržiavanie príkazov, noriem či predpisov (rozsudok tunajšieho súdu sp. zn. 7 Ssk 82/2021).

10. Podľa § 55 ods. 6 zákona č. 447/2008 Z. z. je podkladom pre rozhodnutie o peňažnom príspevku na kompenzáciu komplexný posudok, ktorý sa podľa § 15 ods. 1 vypracúva na základe lekárskeho posudku podľa § 11 ods. 11 a na základe posudkového záveru zo sociálnej posudkovej činnosti podľa § 13 ods. 9. Súčasťou lekárskeho posudku podľa § 11 ods. 11 sú závery k jednotlivým

druhom odkázanosti podľa § 14 ods. 4 cit. zák. Posudzovanie odkázanosti je však aj súčasťou sociálnej posudkovej činnosti [§ 13 ods. 1 písm. d) zákona č. 447/2008 Z. z.], a preto je súčasťou aj posudkového záveru podľa § 13 ods. 9. Judikatúra už v zásade vyslovila, že lekárske posudky (a logicky aj z nich vychádzajúce komplexné posudky) predstavujú dôležitý dôkaz v správnom konaní, ktorý správny orgán vyhodnocuje z hľadiska úplnosti, presvedčivosti a toho, či sa vysporiadal so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami (porov. napr. rozsudok tunajšieho súdu sp. zn. 6 Ssk 2/2022). Žalovaný aj správny súd tak musia skúmať, či obsah, prípadne odôvodnenie posudkov nie sú v rozpore s obsahom lekárskeho správ alebo niektoré lekárske správy nezohľadňujú, alebo či nie sú svojou celkovou skladbou nepreskúmateľné (v tomto smere porov. napr. rozsudok tunajšieho súdu sp. zn. 7 Ssk 7/2022). Keďže lekárske posudky, sociálny posudkový záver, komplexný posudok a rozhodnutie úradu práce, resp. žalovaného na seba nadväzujú, orgány verejnej správy môžu v odôvodnení svojho rozhodnutia prebrať ich závery. Komplexný posudok je však zdrojom skutkových zistení, kým úlohou orgánov verejnej správy je následne zistený skutkový stav podradiť pod príslušné ustanovenia zákona. Pokiaľ však rozhodnutia len odcitujú príslušné a ustanovenia a odkážu na záver komplexného posudku, resp. lekárskeho posudku, ktorý sa k jednotlivým druhom odkázanosti vyjadruje len spôsobom „áno - nie“, prípadne len reprodukuje (podľa okolností dokonca nepresne) len zákonný text, sú tieto závery len ťažko preskúmateľné.

11. V prerokovanej veci syn žalobcu podľa cit. prílohy č. 3 zákona č. 448/2008 Z. z. získal 85 bodov (zo 100 možných), čo ho radilo do stupňa odkázanosti II. Zo zisteného skutkového stavu totiž vyplýva, že bola zohľadnená potreba pomoci pri niektorých sebaobslužných úkonoch (pri stravovaní, komplikovanejšom obliekaní, orientácii v neznámom prostredí, dodržiavaní liečebného režimu). To zodpovedá konkrétnym vyjadreniam žalobcu v rámci sociálnej posudkovej činnosti. Ako však už bolo uvedené, podľa § 49 ods. 12 zákona č. 448/2008 Z. z. stupeň odkázanosti VI dosahuje aj osoba, ktorá dosiahne 0 bodov pri potrebe dohľadu. Podľa poznámok k dvanástemu bodu prílohy č. 3 cit. zákona sa hodnotí potreba dohľadu pri jednotlivých činnostiach podľa prvého až jedenásteho bodu. Pritom platí, že fyzickej osobe patrí 0 bodov, ak je odkázaná na dohľad pri väčšine (teda najmenej šesť) činností, 5 bodov, ak je odkázaná na dohľad počas dňa minimálne pri troch činnostiach, a 10 bodov fyzickej osobe, ktorá nie je odkázaná na dohľad pri žiadnej z činností. Synovi žalobcu bolo v tomto bode priradených 5 bodov, z čoho možno usudzovať, že vyžaduje potrebu dohľadu pri troch až piatich činnostiach. Ďalej však už nie je zrejmé, pri ktorých konkrétnych činnostiach je dohľad potrebný a aké skutočnosti boli pri ustálení tohto záveru vzaté do úvahy. Nie je napríklad zrejmé, či medzi oblasti s potrebou dohľadu boli zaradené oblasti, v ktorých bola zohľadnená aj potreba pomoci (stravovanie, obliekanie, kúpeľ, liečebný režim), a ak áno, v akom rozsahu. V rámci sociálnej posudkovej činnosti žalobca pritom výslovne uviedol, že syna nemôže nechať doma samého. Podobne aj predložené lekárske správy, ktoré mal úrad práce aj žalovaný k dispozícii, konštatujú, že syn zlyháva v dennom fungovaní, a že v chovaní len usmerniteľný.

12. Z posudkového záveru žalovaného, ani z jeho komplexného posudku však nemožno zistiť, ako sa s týmito skutočnosťami vyrovnali. V prípade posudkového záveru úradu práce nie je dokonca ani zrejmé, na základe čoho posudkový lekár formuloval svoje závery, ak ich vyjadril približne o týždeň skôr, než sa vôbec vykonalo sociálne zisťovanie v rodine žalobcu. Posudkový záver žalovaného sa obmedzuje na konštatovanie, že syn žalobcu nevyžaduje trvalý, prípadne celkový dohľad. Taký záver však vôbec nezodpovedá kritériám a formuláciám, ktoré používa ustanovenie § 49 ods. 12 zákona č. 448/2008 Z. z. Toto ustanovenie nehovorí nič o zisťovaní „trvalého“ alebo „celkového“ dohľadu, ale veľmi presne určuje, že 0 bodov patrí fyzickej osobe, ak je odkázaná na dohľad pri „väčšine“ činností vymedzených v prvom až jedenástom bode prílohy č. 3 tohto zákona. Povinnosťou úradu práce a žalovaná tak je posúdiť a (hoci aj stručne) odôvodniť, pri ktorej konkrétnej činnosti považuje potrebu

dohľadu za naplnenú a pri ktorej nie. Podľa kasačného súdu z celej konštrukcie jednotlivých bodov prílohy č. 3 možno predpokladať, že v predstave zákonodarcu dominovali osoby postihnuté telesne alebo zmyslovo. Tie sú spravidla duševne spôsobilé si tieto činnosti uvedomiť a cielene usmerňovať a riadiť ich vykonávanie, kvôli svojmu postihnutiu však nie sú schopné ich dovŕšiť. Naopak, dvanásty bod (potreba dohľadu) vystupuje do popredia práve v prípade duševných postihnutí, pri ktorých síce osoba môže byť fyzicky aj zmyslovo schopná vykonávať jednotlivé činnosti, nie je však spôsobilá si ich (plnohodnotne) uvedomiť, prípadne cielene usmerňovať a riadiť ich vykonávanie. Potreba dohľadu nad nimi tak čiastočne splýva s (čiastkovou) pomocou pri nich.

IV. Záver

13. Rozhodnutie žalovaného, ani posudky, z ktorých vychádza, neumožňujú zistiť, ako sa vyrovnali s jednotlivými údajmi žalobcu ohľadom pomoci a dohľadu, ktoré je nútený poskytovať svojmu synovi, a ako ich zohľadnili pri posudzovaní jeho odkázanosti na opatrovanie v zmysle § 49 ods. 12 zákona č. 448/2008 Z. z. Preto kasačný súd dospel k záveru, že preskúmané rozhodnutie žalovaného bolo treba zrušiť z dôvodu ustanoveného v § 191 ods. 1 písm. d) SSP. Ak správny súd za týchto okolností správnu žalobu ako nedôvodnú zamietol, vychádza jeho rozsudok z nesprávneho správneho posúdenia veci, čo napĺňa kasačný dôvod podľa § 440 ods. 1 písm. g) SSP. Preto kasačný súd podľa § 462 ods. 2 SSP napadnutý rozsudok (§ 457 ods. 1 SSP) zmenil tak, že zrušil rozhodnutie žalovaného.

85/2024 ZNSS

Kľúčové slová: náhrada trov kasačného konania; posúdenie úspechu v kasačnom konaní, ak sa neskončilo konečným rozhodnutím vo veci

Prejudikatúra: 8 Sžfk 31/2021

Vzťah k právnej úprave: § 467 ods. 3, § 167ods. 1, 168, § 170 Správneho súdneho poriadku

Právna veta

Ak správny súd na základe § 467 ods. 3 SSP rozhoduje vo svojom novom rozhodnutí aj o náhrade trov kasačného konania, v ktorom bolo jeho skoršie rozhodnutie zrušené, pre aplikáciu ustanovení § 167 a 168 SSP je rozhodné to, či účastník je alebo nie je úspešný v novom rozhodnutí správneho súdu a nie či bol alebo nebol úspešný v kasačnom konaní, v ktorom bola vec vrátená na ďalšie konanie.

[uznesenie Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 Ssk 40/2023 zo 14. júla 2023: predseda senátu Mgr. Michal Novotný (sudca spravodajca), sudkyne JUDr. Zdenka Reisenauerová a JUDr. Jana Martinčeková]

Vymedzenie veci

I. Administratívne konanie a konanie pred správnym súdom

1. Vojenský útvar 6335 Prešov ako služobný úrad prípisom z 9. januára 2017, č. vkPO-122-426/2017, oznámil žalobcovi ako profesionálnemu vojakovi výšku a zloženie jeho platu. Žalobca 27. februára 2017 požiadal veliteľa útvaru o preskúmanie tohto oznámenia. Veliteľ útvaru prípisom z 10. apríla 2017, č. vkPO-704-19/2017-FES, žalobcovi oznámil, že rovnaké námietky už v minulosti vzniesol a že mu na ne odpovedal predošlým listom z 18. apríla 2016, čím považuje celú vec za vybavenú. Nato žalobca listom z 27. apríla 2017 označeným ako „*Žiadosť o preskúmanie rozhodnutia mimo odvolacieho konania*“ požiadala žalované ministerstvo, aby preskúmalo prípis veliteľa útvaru z 10. apríla 2017. Túto žiadosť žalovaný vybavil tu preskúmaným prípisom sekcie kontroly z 2. júna 2017, v ktorom predovšetkým oznámil žalobcovi, že prípis veliteľa Vojenského útvaru 6335 Prešov z 10. apríla 2017 nie je rozhodnutím v správnom konaní a jeho nápravu nemožno žiadať prostriedkami podľa zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov. Ďalej odkázal na to, že podobné podanie žalobcu bolo už v minulosti prešetrené a vybavené a odvtedy vo veci nedošlo k žiadnej zmene.

2. Správny súd, ktorého príslušnosť na konanie bola ustálená uznesením kompetenčného senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1 KO 22/2018-57 z 22. januára 2019, najskôr uznesením č. k 7 Sa 10/2019-108 z 10. decembra 2019 správnu žalobu odmietol podľa § 98 ods. 1 písm. g) Správneho súdneho poriadku. Najvyšší súd však uznesením sp. zn. 3 Sžk 7/2020 z 10. septembra 2020 zrušil uznesenie správneho súdu s odôvodnením, že preskúmaný prípis ako výsledok vybavenia žiadosti žalobcu o preskúmanie mimo odvolania musí byť preskúmateľný v správnom súdnom konaní. Medzičasom však tunajší súd vo veľkom senáte uznesením sp. zn. 1 SVs 1/2021 z 12. mája 2022 v

skutkovo totožnej veci iného žalobcu vyslovil názor, že tento prípis nie je preskúmateľný v správnom súdnictve. Preto správny súd tu napadnutým uznesením č. k. 7 Sa 37/2020-58 znova odmietol správnu žalobu žalobcu (výrok I). Zároveň vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania (výrok II), ale samostatným výrokom priznal žalobcovi voči žalovanému nárok na náhradu trov kasačného konania (výrok III). Výrok II odôvodnil správny súd odkazom na § 170 písm. a) SSP, keďže žalobca vo veci bola odmietnutá. Zároveň však správny súd považoval za potrebné osobitne rozhodnúť o trovách kasačného konania podľa § 167 ods. 1 SSP, pretože v ňom mal žalobca úspech.

Z odôvodnenia rozhodnutia

III. Posúdenie veci kasačným súdom

6. Podľa § 170 písm. a) SSP zásadne žiaden z účastníkov konania nemá právo na náhradu trov konania, ktoré bolo zastavené. Zároveň však podľa § 467 ods. 1 SSP sa ustanovenia o trovách konania primerane použijú aj na kasačné konanie. Znamená to, že aj v kasačnom konaní sa uplatňuje všeobecný princíp vyjadrený v § 167 ods. 1 SSP, podľa ktorého správny súd prizná žalobcovi voči žalovanému právo na úplnú alebo čiastočnú náhradu dôvodne vynaložených trov konania, ak mal žalobca vo veci celkom alebo sčasti úspech. Ak mal teda žalobca úspech vo veci v kasačnom konaní, zásadne mu patrí nárok na náhradu trov konania. O tomto nároku primeranou aplikáciou § 175 ods. 1 SSP rozhoduje kasačný súd v rozhodnutí, ktorým sa kasačné konanie končí.

7. Ustanovenie § 467 ods. 3 SSP však normuje výnimku z uvedených zásad. Podľa tohto ustanovenia platí, že ak kasačný súd zruší rozhodnutie správneho súdu a vec mu vráti na ďalšie konanie, rozhodne o nároku na náhradu trov kasačného konania správny súd. Podľa názoru kasačného súdu obsahom citovaného ustanovenia nie je len kompetenčná norma, ktorá odkazuje toto rozhodovanie do príslušnosti správneho súdu. Nie je totiž zrejmé, aký zmysel a účel by malo takéto odkázanie, ak by sa aj o trovách takéhoto kasačného konania malo rozhodnúť samostatne. Ak totiž kasačný súd zruší rozhodnutie správneho súdu, bolo by celkom jednoducho možné ustáliť, či kasačná sťažnosť bola úspešná a kto teda mal v kasačnom konaní úspech. V takom prípade by o náhrade týchto trov mohol rozhodnúť sám kasačný súd vo svojom rozhodnutí podľa všeobecných zásad (§ 167 a nasl. SSP) a takéto rozhodovanie by bolo aj jednoduchšie a hospodárnejšie.

8. Podľa kasačného súdu tak úprava v § 467 ods. 3 SSP sleduje iný účel než len preniesť príslušnosť na rozhodovanie o trovách kasačného konania na správny súd: týmto účelom je, aby sa trovy kasačného konania, v ktorom bolo zrušené rozhodnutie správneho súdu a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie, stali súčasťou trov konania pred správnym súdom a aby o nich bolo rozhodnuté rovnako, ako správny súd rozhodne o trovách vo svojom novom rozhodnutí. Inak povedané, špeciálne ustanovenie § 467 ods. 3 SSP vedie k tomu, že sa v týchto prípadoch neskúma úspech či neúspech toho či onoho účastníka v kasačnom konaní, ale nárok na náhradu jeho trov je závislý na obsahu nového rozhodnutia správneho súdu. Tomu zodpovedá aj znenie § 167 ods. 1 SSP, ktoré vyslovene hovorí o „úspechu vo veci“, nie o „úspechu na jednom stupni“. Podobne ustanovenie § 170 SSP vyslovene hovorí o tom, že žiaden účastník nemá právo na náhradu žiadnych trov konania, ak žaloba bola odmietnutá. Ani toto ustanovenie nehovorí o tom, že by malo ísť len o trovy konania pred správnym súdom, prípadne len trovy, ktoré bezprostredne súvisia s odmietnutím žaloby. Správny súd teda vo svojom konečnom rozhodnutí (§ 175 SSP) rozhodne o celých trovách doterajšieho konania, pokiaľ o nich ešte nebolo rozhodnuté, a to v nadväznosti na obsah svojho rozhodnutia. Na základe odkazu v § 467 ods. 3 SSP takto rozhodne aj o trovách kasačného konania, v ktorom bolo zrušené jeho prípadné predošlé rozhodnutie a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie. Takéto kasačné konanie je totiž len prejudiciálnym

konaním pre nové konanie pred správnym súdom (porov. obdobné závery v uznesení tun. súdu sp. zn. 8 Sžfk 31/2021).

9. V prerokúvanej veci tak nemôže obstať názor správneho súdu, že žalobcovi patrí podľa § 167 ods. 1 SSP nárok na náhradu trov kasačného konania, v ktorom bolo zrušené predošlé uznesenie správneho súdu. Z už vysvetlených dôvodov totiž ustanovenie § 467 ods. 3 SSP považuje trovy takéhoto kasačného konania za súčasť trov konania pred správnym súdom, o ktorých mal správny súd rozhodnúť rovnako ako o všetkých ostatných trovách - teda v závislosti na tom, ako rozhodne o správnej žalobe. Správny súd tu napadnutým uznesením správnu žalobu žalobcu odmietol, čo podľa § 170 písm. a) SSP znamenalo, že ani on, ani žalovaný nemali právo na náhradu trov konania. Že by žalovaný zaviniel trovy kasačného konania sp. zn. 3 Sžk 7/2020 a ich náhrada by sa tak mohla žalobcovi priznať podľa § 171 ods. 1 SSP, žalobca ani len netvrdil a ani zo spisu žiadne také procesné zavinenie nevyplýva.

IV. Záver

10. Na základe uvedených úvah tak kasačný súd dospel k záveru, že vo vzťahu k výroku III napadnutého uznesenia je kasačná sťažnosť v zmysle uplatneného sťažnostného bodu podľa § 440 ods. 1 písm. g) SSP dôvodná, v dôsledku čoho podľa § 462 ods. 1 SSP zrušil uznesenie správneho súdu v tejto časti.

11. Zároveň kasačný súd dospel k záveru, že nie je potrebné v tejto časti vracať vec na ďalšie konanie. Správny súd totiž už vo výroku II napadnutého uznesenia vyslovil, že účastníci nemajú právo na náhradu trov konania ako takých, čo ešte aj v odôvodnení doplnil jasným odkazom nielen na § 170 písm. a) SSP, ale aj § 467 ods. 1 a 3 SSP. Podľa kasačného súdu tak tento výrok pokrýva už aj trovy kasačného konania sp. zn. 3 Sžk 7/2020, a preto by už správny súd po prípadnom vrátení veci na ďalšie konanie ani nemal o čom rozhodovať.

86/2024 ZNSS

Kľúčové slová: vymeriavací základ z náhrady mzdy pri neplatnom skončení pracovného pomeru

Prejudikatúra: R 28/1983; 5 MCdo 3/2011

Vzťah k právnej úprave: § 138, § 139a zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení; § 79, § 134 Zákonníka práce

Právna veta

- I. Ak súd zamestnancovi prizná náhradu mzdy z neplatného skončenia pracovného pomeru len za presne určené kalendárne mesiace, potom časťou príjmu pripadajúcou na každý kalendárny mesiac neplatného skončenia v zmysle ustanovenia § 139a zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov nie je pomerná časť takejto (náhrady mzdy) pripadajúcu na jeden kalendárny mesiac celého obdobia. Naopak, treba ustáliť, akú konkrétnu náhradu mzdy priznal súd zamestnancovi za ten-ktorý kalendárny mesiac a len túto náhradu možno považovať za vymeriavací základ za daný kalendárny mesiac v zmysle uvedeného ustanovenia. Ak súd za niektorý kalendárny mesiac nepriznal zamestnancovi žiadnu náhradu, potom na tento kalendárny mesiac nepripadá jej časť, ktorá by mohla byť vymeriavacím základom v zmysle § 139a zákona č. 461/2003 Z. z.
- II. Ak súd prizná náhradu mzdy z neplatného pracovného pomeru „v hrubom“, teda bez zníženia o poistné a (preddavok na) daň z príjmu, ktoré má z tejto náhrady povinný zaplatiť zamestnanec, je vymeriavacím základom podľa § 138 a § 139a zákona č. 461/2003 Z. z. takto priznaná náhrada. Zamestnanec nemôže žiadať, aby sa táto náhrada považovala za náhradu „v čistom“ a aby z nej (spätným prepočtom) vypočítal fiktívny vymeriavací základ „v hrubom“.

[rozsudok Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 Ssk 209/2022 z 29. novembra 2023: predseda senátu Mgr. Michal Novotný (sudca spravodajca), sudkyne JUDr. Zdenka Reisenauerová a JUDr. Jana Martinčeková]

Vymedzenie veci

I. Administratívne konanie a konanie pred správnym súdom

1. Z administratívnych spisov žalovanej vyplýva, že žalobkyňa bola od roku 1973 (pedagogickou) zamestnankyňou základnej školy v Spišskom Bystrom. Dňa 7. februára 2005 jej tento zamestnávateľ dal výpoveď z pracovného pomeru, ktorý sa tak mal skončiť 31. mája 2005. Okresný súd Poprad rozsudkom z 24. októbra 2008 určil, že táto výpoveď je neplatná, a tento rozsudok nadobudol právoplatnosť 16. júna 2009 po jeho potvrdení Krajským súdom v Prešove.

2. Žalobkyňa sa v ďalšom konaní domáhala voči zamestnávateľovi zaplata náhrady mzdy za celé obdobie neplatného pracovného skončenia pracovného pomeru. Okresný súd Poprad najskôr rozsudkom č. k. 19 C 168/2009-225 uložil zamestnávateľovi, aby zaplatil žalobkyni 8.649,10 €. Z odôvodnenia tohto rozsudku predovšetkým vyplýva, že náhradu mzdy za obdobie od 1. júna 2005 do

28. októbra 2006 považoval súd za premlčanú. Ďalej vyšiel zo znaleckého posudku znalca Ing. F., ktorého počas konania ustanovil a podľa ktorého priemerný zárobok žalobkyne (podľa platových taríf pedagogických zamestnancov v zmysle zákona č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme, bez príplatku za triedníctvo) za október 2006 až jún 2007 predstavoval 609,77 € mesačne, od júla do decembra 2007 predstavoval 640,31 € mesačne, od januára do decembra 2008 potom predstavoval 665,87 € mesačne, od januára do mája 2009 predstavoval 713 € mesačne a v júni 2009 bol v sume 408,54 €. Okresný súd potom za október 2006 až jún 2007 priznal žalobkyni náhradu mzdy v plnej výške jej priemerného zárobku, za ostatné mesiace uvedeného obdobia jej však priznal len 20 % z neho. Krajský súd v Prešove svojím neskorším rozsudkom sp. zn. 18 CoPr 9/2014 zaviazal zamestnávateľa zaplatiť žalobkyni okrem už uvedenej sumy ešte ďalších 4.935,22 €. Dospel totiž však k záveru, že za obdobie júl 2007 až jún 2009 treba žalobkyni priznať náhradu mzdy nielen vo výške 20 %, ale 50 % z jej priemerného zárobku. Ním priznaná suma tak zodpovedala tomuto 30 %-nému rozdielu za toto obdobie.

3. Ešte 27. marca 2013 žalobkyňa požiadala žalovanú o výplatu starobného dôchodku od 8. septembra 2010 a v žiadosti upozornila, že jej pracovný pomer so zamestnávateľom sa skončil neplatne a vedie sa spor o náhradu mzdy. Počas konania zamestnávateľ predložil žalovanej opravený evidenčný list dôchodkového poistenia z októbra 2013, v ktorom (zrejme na základe medzičasom vydaného rozsudku okresného súdu) opravil vymeriavacie základy žalobkyne za rok 2006 na sumu 23.689 býv. Sk, za rok 2007 na sumu 94.750 býv. Sk, za rok 2008 na sumu 94.752 býv. Sk a za rok 2009 na sumu 1.572,49 €. Rozhodnutím z 19. novembra 2013 žalovaná podľa § 65 a 82 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov priznala žalobkyni od 8. septembra 2010 starobný dôchodok v sume 318,80 € mesačne, ktorý zároveň zvýšila od 1. januára 2011 na 324,60 €, od 1. januára 2012 na 335,40 € a od 1. januára 2013 na 346,60 €. Vyšla zo zistenia, že žalobkyňa dovŕšila dôchodkový vek k 8. septembru 2010, získala celkovo 40 rokov a 352 dní dôchodkového poistenia a jej priemerný osobný mzdový bod predstavoval po úprave 0,8184. K rozhodnutiu pripojila osobný list dôchodkového poistenia, podľa ktorého žalobkyňa v rokoch 2006 až 2009 dosiahla osobné vymeriavacie základy tak, ako ich zamestnávateľ uviedol v opravenom evidenčnom liste. Napriek opravnému prostriedku žalobkyne Krajský súd v Prešove rozsudkom č. k. 4 Sd 108/2013-42 potvrdil toto rozhodnutie. Ďalším rozhodnutím zo 14. marca 2014 žalovaná zvýšila priznaný starobný dôchodok od 1. januára 2014 na sumu 355,40 € a rozhodnutím z 3. júna 2015 ho zvýšila od 11. septembra 2013 na sumu 366,70 €, od 1. januára 2014 na 375,50 € a od 1. januára 2015 na 380,70 €, pretože žalobkyňa získala ďalšie obdobie dôchodkového poistenia aj po vzniku nároku na starobný dôchodok.

4. Po rozhodnutí súdov o náhrade mzdy (pozri ods. 2 tohto rozsudku) zamestnávateľ zaplatil žalobkyni prisúdenú náhradu mzdy, zrazil z nej však poistné a preddavky na daň z príjmu. Preto žalobkyňa proti nemu začala exekúciu, v ktorej Okresný súd Poprad najskôr vyhovel jeho námietkam proti exekúcii v podstate z dôvodu, že zrážky z priznaných súm sa vykonali v súlade s právnymi predpismi. Toto uznesenie však zrušil odvolací súd, a tak okresný súd novým uznesením č. k. 10 Er 194/2014-64 námietky zamestnávateľa zamietol. Okrem toho zamestnávateľ predložil žalovanej postupne ďalšie opravné evidenčné listy dôchodkového poistenia, v ktorých vykázal rôzne vymeriavacie základy žalobkyne za roky 2005 až 2009 ako dôsledok rozpočítania priznanej náhrady mzdy:

- v opravnom evidenčnom liste, predložennom v roku 2016, vykázal vymeriavací základ žalobkyne v roku 2006 v sume 37.204 býv. Sk, v roku 2007 v sume 148.810 býv. Sk., v roku 2008 v sume 148.812 býv. Sk a v roku 2009 (od 1. januára do 16. júna) v sume 2.470,17 €;
- v opravnom evidenčnom liste, predložennom v januári 2017, vykázal vymeriavací základ žalobkyne v zásade rovnako (rozdiely predstavovali niekoľko Sk, resp. niekoľko desiatok centov),

- v ďalšom evidenčnom liste, predloženom v apríli 2017, vykázal vymeriavací základ žalobkyne v roku 2005 za obdobie 1. januára až 31. mája v sume 100.001 býv. Sk a za obdobie od 1. júna do 31. decembra v sume 59.312 býv. Sk., v roku 2006 a 2007 v sume po 101.163 býv. Sk., v roku 2008 v sume 101.440 býv. Sk a v roku 2009 za obdobie 1. januára až 16. júna v sume 1.532,32 €.

5. Dňa 21. septembra 2016 žalobkyňa požiadala žalovanú o prepočítanie svojho starobného dôchodku s ohľadom na právoplatne priznanú náhradu mzdy. Rozhodnutím z 26. januára 2017 žalovaná od 21. septembra 2013 zvýšila starobný dôchodok žalobkyne na 354,10 €, pretože dodatočne zohľadnila vymeriavacie základy za roky 2006 až 2009. K rozhodnutiu pripojila osobný list dôchodkového poistenia, v ktorom žalobkyňa v rokoch 2006 až 2009 vykázala vymeriavacie základy tak, ako ich zamestnávateľ uviedol v prvých dvoch vyššie citovaných opravných evidenčných listoch. Vychádzajúc z tohto rozhodnutia žalovaná ďalším rozhodnutím z 27. januára 2017 zvýšila starobný dôchodok žalobkyne od 11. novembra 2013 na 369,60 €, od 1. januára 2015 na sumu 383,60 €, od 1. januára 2016 na sumu 385,50 € a od 1. januára 2017 na sumu 393,70 €. Na základe opravného evidenčného listu z apríla 2017 žalovaná 18. júna 2017 vydala ďalšie rozhodnutie, ktorým (obsahovo) zmenila pôvodné rozhodnutie z 26. januára 2017 tak, že zvýšila starobný dôchodok žalobkyne od 21. septembra 2013 na 355,20 €. V odôvodnení predovšetkým zdôraznila, že priznaná náhrada mzdy bola v súlade s § 139a zákona č. 461/2003 Z. z. rozpočítaná na celé obdobie 1. júna 2005 až 16. júna 2009. Aj k tomuto rozhodnutiu pripojila osobný list dôchodkového poistenia, podľa ktorého žalobkyňa dosiahla vymeriavacie základy za rok 2005 v sume 159.313 býv. Sk (t. j. 100.001 Sk do mája 2005 a 59.312 býv. Sk od 1. júna do 31. decembra 2005), za roky 2006 a 2007 vždy v sume 101.163 býv. Sk., za rok 2008 v sume 101.440 býv. Sk a za rok 2009 v sume 6.402,04 € (v tom 1.532,32 € za obdobie od 1. januára do 16. júna a 4.869,72 € od 18. júna do 31. decembra).

6. Žalobkyňa v podanom odvolaní namietla, že náhradu mzdy za rok 2005 a časť roka 2006 jej súdy nepriznali, a preto sa jej priznaná suma náhrady nemala rozpočítať aj na toto obdobie. Ďalej odkázala na rozhodnutia súdov v exekučnom konaní, z ktorých podľa nej vyplynulo, že náhrada mzdy jej bola priznaná „v čistom“, čo znamená, že poistné a preddavky na daň má zaplatiť zamestnávateľ. Generálny riaditeľ žalovanej najskôr rozhodnutím z 12. decembra 2017 toto odvolanie v celom rozsahu zamietol. Vyšiel z názoru, že podľa § 139a zákona č. 461/2003 Z. z. sa náhrada mzdy musela rozpočítať na celé obdobie neplatne skončeného pracovného pomeru. Okrem toho zdôraznil, že vychádzal z údajov v opravenom evidenčnom liste, ktoré sú pre žalovanú rozhodujúce. Najvyšší súd Slovenskej republiky však svojím rozsudkom sp. zn. 9 Sk 24/2019 z 29. januára 2020 zrušil toto rozhodnutie. Podľa neho totiž nedávalo odpoveď na otázku, z čoho zamestnávateľ vychádzal, keď priznanú náhradu mzdy rozpočítal aj na obdobie júna 2005 až septembra 2006. Zdôraznil, že takto vykázané vymeriavacie základy nezodpovedali znaleckému posudku, ktorý určil priemerný zárobok za jednotlivé mesiace a z ktorého vychádzali súdy vo svojich rozsudkoch. Najvyšší súd vyslovil domnienku, že zamestnávateľ zrejme vychádzal z „čistej mzdy“, teda zo mzdy po odpočítaní poistného a preddavkov. Pre ďalšie konanie uložil žalovanej, aby riadne ustálila, aká časť náhrady mzdy má tvoriť vymeriavacie základy za jednotlivé kalendárne mesiace, a to aj na základe uvedeného znaleckého posudku.

7. V ďalšom konaní pobočka žalovanej v Poprade pre vnútorné potreby žalovanej spracovala svoje stanovisko (rozbor) k spôsobu výpočtu náhrady mzdy v znaleckom posudku a v jednotlivých rozsudkoch. V ňom pobočka spočítala, že okresný súd a krajský súd priznali žalobkyňu náhradu mzdy za obdobie 28. októbra až 31. decembra 2006 v celkovej sume 1.829,31 €, za rok 2007 v celkovej sume 5.608,52 €, za rok 2008 v celkovej sume 4.115,93 € a za obdobie 1. januára až 16. júna 2009 v sume 2.030,56 €. Zamestnávateľ podľa pobočky vykázal z tohto titulu vo výkazoch vymeriavací základ žalobkyne za rok 2006 v sume 1.234,91 €, za rok 2007 v sume 4.939,59 €, za rok 2008 v sume 4.939,65 € a za rok 2009 v sume 2.469,86 €, takže ich celková suma zodpovedala sumám náhrad priznaných

žalobkyni rozsudkami súdov. Generálny riaditeľ žalovanej nato tu preskúmaným rozhodnutím z 22. decembra 2020 znova potvrdil rozhodnutie ústredia z 18. júna 2017. V odôvodnení po zhrnutí doterajšieho konania zopakoval pôvodný právny názor, že evidenčný list dôchodkového poistenia je rozhodujúcim podkladom rozhodovania o dôchodkových nárokoch a jeho obsah môže meniť len ten, kto ho vydal. Žalovaná nemôže získané nároky hodnotiť inak, než ako sú uvedené na evidenčnom liste. Ďalej generálny riaditeľ zopakoval postup, akým ústredie určilo sumu starobného dôchodku v prvostupňovom rozhodnutí, a použité veličiny (osobné mzdové body, priemerný osobný mzdový bod) považoval za správne. Zotrval na svojom právnom názore, že priznaná náhrada mzdy sa má na základe § 139a zákona č. 461/2003 Z. z. rozpočítať na každý mesiac neplatného skončenia pracovného pomeru. Na záver odôvodnenia v podstate doslovne zreprodukoval stanovisko (rozbor) pobočky v Poprade a uzavrel, že celková suma vymeriavacích základov zohľadnená zamestnávateľom žalobkyne v predložených evidenčných listoch je (až na drobné rozdiely spôsobené konverziou slovenských korún na euro) totožná s celkovou sumou náhrady mzdy, ktorú žalobkyni priznali súdy svojimi rozsudkami. Okolnosť, že zamestnávateľ nezaplatil z náhrady mzdy poistné, podľa § 60 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. nemala vplyv na dôchodkové nároky žalobkyne.

8. Proti tomuto rozhodnutiu sa žalobkyňa bránila správnou žalobou. Žalovanej vytkla, že v rozpore so záväzným právnym názorom kasačného súdu naďalej trvala na tom, že nie je oprávnená zasahovať do obsahu evidenčných listov. Naopak, podľa žalobkyne mala prihliadať na všetko, čo jej umožňuje riadne zistiť skutkový stav. Ďalej žalobkyňa zdôraznila, že podľa rozhodnutí súdov v exekučnom konaní boli náhrady mzdy žalobkyni priznané „v číste“, a keďže vymeriavací základ musí byť vyšší ako čistá mzda, musia sa jednotlivé priznané sumy zvýšiť o položky, ktoré tvoria hrubú mzdu. Správny súd však žalobu zamietol tu napadnutým rozsudkom č. k. 7 Sa 4/2021-64. Žalovaná podľa neho postupovala správne, ak priznanú náhradu mzdy rozpočítala na celé obdobie neplatne skončeného pracovného pomeru, a taký postup bol v súlade so skorším rozsudkom správneho súdu, ako aj rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 9 Sk 24/2019. Aj toto obdobie je totiž obdobím trvania pracovného pomeru a dôchodkového poistenia, navyše, výšku vymeriavacieho základu určil zamestnávateľ v evidenčnom liste. Týmto listom plní zamestnávateľ svoju povinnosť podľa § 231 zákona č. 461/2003 Z. z. a zodpovednosť za jeho správnosť nemožno preniesť na žalovanú, ktorá nemôže moderovať obdobie poistenia, ani dosiahnutý vymeriavací základ. Osobným vymeriavacím základom je podľa súdu hrubý príjem zamestnanca.

Z odôvodnenia rozhodnutia

III. Posúdenie veci kasačným súdom

12. Predmetom prieskumu v prerokúvanej veci sú rozhodnutia žalovanej, ktorými na základe žiadosti žalobkyne o prepočítanie zvýšila vyplácaný starobný dôchodok. Nebolo sporné, že žalobkyňa už skôr splnila podmienky nároku na túto dávku podľa § 65 ods. 1 a 2 zákona č. 461/2003 Z. z., keďže tá sa jej v určitej výške priznala už od roku 2010. Dôvodom žiadosti o prepočítanie bola okolnosť, že súdy medzičasom právoplatnými rozsudkami priznali žalobkyni náhradu mzdy voči jej bývalému zamestnávateľovi. Sporným potom zostal len rozsah a spôsob započítania tejto náhrady do vymeriavacieho základu, ktorý je podstatný pre určenie priemerného osobného mzdového bodu. Podľa § 66 ods. 1 cit. zák. sa totiž suma starobného dôchodku určuje ako súčin priemerného osobného mzdového bodu, obdobia dôchodkového poistenia a aktuálnej dôchodkovej hodnoty. Priemerný osobný mzdový bod sa zasa podľa § 63 ods. 1 cit. zák. určuje ako podiel súčtu osobných mzdových bodov v rozhodujúcom období a obdobia dôchodkového poistenia v tomto období. Podľa § 62 ods. 1 cit. zák. sa osobný mzdový bod určí ako podiel osobného vymeriavacieho základu a všeobecného vymeriavacieho základu. Osobný vymeriavací základ je podľa § 61 cit. zák. úhrn vymeriavacích základov za kalendárny

rok, z ktorých sa zaplatilo poistné na dôchodkové istenie alebo z ktorých sa poistné považuje za zaplatené (§ 60 ods. 1). Ako správne naznačuje žalobkyňa v kasáčnej sťažnosti, z týchto ustanovení je zrejmé, že výška vymeriavacieho základu v danom kalendárnom roku ovplyvňuje výšku osobného vymeriavacieho základu, ten zase ovplyvňuje výšku osobného mzdového bodu za daný kalendárny rok a ten vo výsledku ovplyvňuje výšku priemerného osobného mzdového budú. Čím je osobný vymeriavací základ za kalendárny rok vyšší, tým je vyšší osobný mzdový bod a tým je vyšší aj priemerný osobný mzdový bod. To sa vo výsledku prejaví vyššou priznanou sumou dôchodkovej dávky (tu: starobného dôchodku).

13. Pojem vymeriavací základ vymedzuje predovšetkým ustanovenie § 138 zákona č. 461/2003 Z. z. Podľa odseku 1 cit. paragrafu v znení účinnom do 31. decembra 2010 (teda v kalendárnych rokoch, o ktoré ide v prerokovanej veci) je vymeriavacím základom zamestnanca predovšetkým príjem za vykonanú prácu, ktorý podlieha dani z príjmov fyzických osôb, ako aj príjem zamestnanca, ktorý nepodlieha tejto dani preto, že tak ustanovujú predpisy o zamedzení dvojitého zdanenia, ako aj vyplatený podiel na zisku, a okrem toho náhrada mzdy za dovolenku na zotavenie, náhrada mzdy za sviatok, náhrada mzdy pri prekážkach v práci. Podľa odseku 2 sa do vymeriavacieho základu nezahŕňali niektoré ďalšie plnenia, medzi iným plnenia poskytnuté zamestnávateľom po skončení pracovného pomeru. Uvedené ustanovenie dopĺňa ustanovenie § 139a cit. zák., podľa ktorého ak súd rozhodol o neplatnosti skončenia právneho vzťahu zamestnanca k zamestnávateľovi, vymeriavací základ za každý kalendárny mesiac neplatne skončeného právneho vzťahu je časť príjmu plynúceho z neplatne skončeného právneho vzťahu zamestnanca k zamestnávateľovi pripadajúca na každý taký kalendárny mesiac; aj na takýto vymeriavací základ sa použijú niektoré odseky § 138.

14. Ustanovenie § 139a bolo do zákona č. 461/2003 Z. z. vložené novelou vykonanou zákonom č. 310/2006 Z. z. s účinnosťou od 1. augusta 2006. Touto novelou sa zároveň vypustila náhrada mzdy pri neplatnom skončení pracovného pomeru z ustanovenia § 138 ods. 1 písm. c) cit. zák. Podľa dôvodovej správy (Národná rada Slovenskej republiky, III. volebné obdobie, tlač 1518) bolo cieľom tejto zmeny zjednotiť zahŕňanie týchto náhrad do vymeriavacieho základu bez ohľadu na to, či sa náhrada zamestnancovi vyplatila počas trvania pracovného pomeru alebo až po jeho skončení. V dôsledku toho je tak toto ustanovenie špeciálnou právnou normou, ktorá upravuje posudzovanie týchto náhrad ako vymeriavacieho základu. Zo znenia uvedeného ustanovenia je zrejmé, že vymeriavací základ sa má určiť osobitne za každý kalendárny mesiac neplatne skončeného pracovného pomeru. Pritom týmto vymeriavacím základom má byť časť príjmu pripadajúca na jeden kalendárny mesiac. Takto jazykovo vyjadrenú normu je možné vykladať najmenej dvoma spôsobmi: predovšetkým možno dospieť k záveru, že priznaná náhrada (ako príjem plynúci z neplatného skončenia pracovného pomeru) sa má rozpočítat' na každý mesiac neplatne skončeného pracovného pomeru. Proti tomuto záveru však svedčí predovšetkým to, že samo znenie § 139a nepoužíva formuláciu „*pomerná*“ časť príjmu pripadajúca na každý kalendárny mesiac, ale hovorí len o časti. Preto je možný aj taký výklad, že pri určení vymeriavacieho základu za určitý kalendárny mesiac sa má zistiť, aká časť celkovej náhrady mzdy bola priznaná práve vzhľadom na posudzovaný kalendárny mesiac.

15. Podľa judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky treba jazykový výklad normy doplniť aj inými metódami jej výkladu, predovšetkým výkladom systematickým zaradením a účelom normy (porov. rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 171/05, III. ÚS 341/07, III. ÚS 72/2010, I. ÚS 351/2010 a ďalšie). Citované ustanovenie § 139a zákona č. 461/2003 Z. z. samo neupravuje podmienky nároku na náhradu mzdy (ako príjem plynúci z neplatne skončeného právneho vzťahu), ale na tento nárok len nadväzuje. Samotný tento nárok upravuje ustanovenie § 79 Zákonníka práce, ktorého znenia prechádzalo rôznymi novelizáciami, no podľa ktorého v zásade platilo a platí, že ak zamestnávateľ dal neplatnú výpoveď alebo neplatne okamžite skončil pracovný pomer a zamestnanec oznámil, že trvá na

ďalšom zamestnávaní, pracovný pomer sa (zásadne) nekončí, ak súd (z určitých dôvodov) nerozhodne inak. Zamestnávateľ je (zásadne) povinný poskytnúť zamestnancovi náhradu mzdy v sume jeho priemerného zárobku, a to odo dňa, kedy zamestnanec oznámil, že trvá na ďalšom zamestnávaní, až do času, kedy mu zamestnávateľ umožní pokračovať v práci alebo do rozhodnutia súdu o skončení pracovného pomeru. Ak celkový čas, za ktorý by sa takto mala poskytnúť náhrada mzdy, presiahne určitý počet mesiacov, mohol súd náhradu mzdy za presahujúci čas nepriznať.

16. Náhrada mzdy sa podľa citovaných ustanovení poskytuje vo výške priemerného zárobku, ktorý upravuje § 134 Zákonníka práce. Z § 134 ods. 4 Zák. práce však vyplýva, že priemerný zárobok sa zisťuje ako priemerný hodinový zárobok. Osobitný postup prepočtu na kalendárne mesiace sa použije, ak sa má podľa pracovnoprávných predpisov použiť priemerný mesačný zárobok. Ustanovenie § 79 Zák. práce však neustanovuje, že by sa náhrada mzdy mala poskytovať vo výške priemerného mesačného zárobku, v dôsledku čoho sa poskytuje vo forme priemerného hodinového zárobku, teda v zásade za každú hodinu pracovnej smeny, ktorú by zamestnanec odpracoval v období, za ktoré mu patrí náhrada mzdy na základe § 79 Zák. práce. To je osobitne dôležité v prípade, že toto obdobie netrvalo celý kalendárny mesiac, napríklad preto, že zamestnanec oznámil svoj záujem na ďalšom zamestnaní až v priebehu mesiaca alebo v jeho priebehu nadobudol právoplatnosť rozsudok súdu o skončení pracovného pomeru. Len na účely splatnosti a premlčania náhrady mzdy judikatúra dovodila, že splatná sa stáva a premlčuje sa náhrada mzdy za ten-ktorý kalendárny mesiac ako jedno plnenie (porov. uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 225/2018).

17. Z citovaných ustanovení podľa kasačného súdu vyplýva, že nárok na náhradu mzdy podľa § 79 Zák. práce nepredstavuje akúsi paušálnu sumu za celé obdobie neplatne skončeného pracovného pomeru, ale poskytuje sa za presne vymedzené obdobia, spravidla jednotlivé kalendárne mesiace. Za určité mesiace sa pritom nemusí poskytnúť vôbec, pretože nemusia byť splnené podmienky jej poskytnutia v zmysle cit. § 79 Zák. práce, prípadne môže byť nárok za daný mesiac už premlčaný. Takéto naviazanie náhrady mzdy na konkrétne časové obdobia lepšie zodpovedá aj ustanoveniu § 134 ods. 5 Zák. práce. Podľa tohto ustanovenia platí, že ak je priemerný zárobok nižší ako minimálna mzda, na ktorú by zamestnancovi vznikol nárok v kalendárnom mesiaci, v ktorom vznikla potreba priemerný zárobok použiť, zvýši sa priemerný zárobok na sumu zodpovedajúcu tejto minimálnej mzde. To isté v zásade platí aj vtedy, ak by bol priemerný zárobok nižší ako minimálny mzdový nárok (§ 120 ods. 4 Zák. práce). Minimálna mzda sa určuje na základe zákona č. 663/2007 Z. z. o minimálnej mzde vždy na konkrétne obdobie, a tým sa časom mení. Priemerný zárobok (a tým aj náhrada mzdy podľa § 79 Zák. práce) sa tak musí určovať vždy s prihliadnutím na minimálnu mzdu (minimálny mzdový nárok) v tom-ktorom kalendárnom mesiaci.

18. Vychádzajúc z týchto východísk tak formuláciu „*časť príjmu... pripadajúca na každý taký kalendárny mesiac*“ v ustanovení § 139a zákona č. 461/2003 Z. z. v žiadnom prípade nemožno vykladať ako „*pomernú*“ časť takého príjmu (náhrady mzdy) pripadajúcu na jeden kalendárny mesiac. Naopak, zo všetkých uvedených dôvodov citované ustanovenie § 139a treba vykladať tak, že aj vymeriavací základ podľa tohto ustanovenia je potrebné určovať osobitne za každý kalendárny mesiac neplatne skončeného právneho vzťahu. Treba teda ustáliť, aká konkrétna náhrada mzdy (ako príjem plynúci z tohto vzťahu) sa zamestnancovi priznala za ten-ktorý kalendárny mesiac. Ak sa zistí, že za niektorý konkrétny kalendárny mesiac sa zamestnancovi nepriznala žiadna náhrada (napríklad preto, že na ňu nemal nárok alebo bola premlčaná), potom na tento kalendárny mesiac nepripadá žiadna časť priznaného príjmu (náhrady mzdy), ktorá by mohla byť vymeriavacím základom v zmysle § 139a zákona č. 461/2003 Z. z. Až po takomto ustálení jednotlivých vymeriavacích základov za jednotlivé mesiace podľa citovaného ustanovenia je možné zistiť, aký vymeriavací základ možno započítať do osobného vymeriavacieho základu za ten-ktorý kalendárny rok (§ 61 cit. zák.). Len pre úplnosť treba dodať, že

opak nevyplýva ani z rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 1 So 12/2014, na ktorý sa odvolávala žalovaná. Tento rozsudok totiž riešil len otázku, či sa podľa § 139a zákona č. 461/2003 Z. z. má postupovať aj vo vzťahu k náhrade mzdy vyplatenej síce za jeho účinnosti, ale za mesiace, ktoré ležia pred jeho účinnosťou (teda do 31. júla 2006).

19. V prerokúvanej veci zo zisteného skutkového stavu vyplýva, že o žalobkyniných nárokoch na náhradu mzdy podľa § 79 Zák. práce rozhodli právoplatne súdy v civilnom sporovom konaní, ktoré jej z tohto titulu priznali celkovo 13.584,32 €. Oba súdy v odôvodneniach svojich rozsudkov podrobne vysvetlili, z akých konkrétnych súm za aké konkrétne mesiace tieto sumy pozostávajú. Celkom podrobný rozbor a prehľad jednotlivých mesačných náhrad, ako vyplývajú z oboch rozsudkov, spracovala pre interné potreby žalovanej jej pobočka v Poprade (pozri ods. 7 tohto rozsudku). Generálny riaditeľ žalovanej v tu preskúvanom rozhodnutí na tento rozbor (stanovisko) pobočky aj odkázal. Zároveň však potvrdil správnosť postupu ústredia, ktoré vychádzalo výlučne z vymeriavacích základov uvedených v (opravených) evidenčných listoch dôchodkového poistenia, ktoré predložil zamestnávateľ žalobkyne. Žalobkyňa však vo výsledku celkom správne namieta vnútorný rozpor takéhoto odôvodnenia. Z osobného listu, pripojeného k rozhodnutia ústredia z 18. júna 2017, je totiž zrejme, že ústredie v ňom vychádzalo z opraveného evidenčného listu z apríla 2017. V ňom sú však za roky 2006 až 2009 vykázané celkom iné vymeriavacie základy žalobkyne než v rozbere (stanovisku) pobočky, na ktoré odkazoval generálny riaditeľ.

23. (...) nemožno dať za pravdu žalobkyňi, že by vymeriavacím základom mala byť vyššia suma, než aká jej bola priznaná právoplatnými rozsudkami súdov. Podľa už citovaného § 79 ods. 1 Zák. práce má zamestnanec nárok na náhradu mzdy vo výške priemerného zárobku. Ten sa podľa § 134 ods. 1 Zák. práce určuje zo mzdy zúčtovanej na výplatu, nie zo mzdy skutočne vyplácanej (po vykonaní zrážok zo mzdy). Z § 134 ods. 9 Zák. práce *a contrario* potom možno takisto vyvodit', že priemerný zárobok je zásadne priemerným hrubým zárobkom, teda bez odpočítania súm poistného a preddavkov na daň; po takomto odpočítaní ide totiž o priemerný čistý mesačný zárobok, z ktorého sa má vychádzať jedine vtedy, ak tak výslovne ustanovujú všeobecne záväzné právne predpisy. Už citovaný § 79 ods. 1 Zák. práce však neustanovuje, že by sa malo vychádzať z takéhoto čistého zárobku. Judikatúra v minulosti (v súvislosti s vykonateľnosťou súdnych rozhodnutí) vyslovila, že povinnosť zaplatiť náhradu mzdy, ktorá pracovníkovi patrí podľa (dnešného) § 79 ods. 1 Zák. práce, má súd v rozsudku uložiť po odpočte „dane zo mzdy“ podľa vtedajšieho zákona č. 76/1952 Zb. o dani zo mzdy (porov. stanovisko Najvyššieho súdu ČSSR sp. zn. Sc 3/82, judikát R 28/1983). Novšia judikatúra však zdôraznila, že toto stanovisko nie je použiteľné od 1. januára 1993; od tohto dátumu súd výšku náhrady mzdy určí v „hrubej“ výške a je vecou platiteľa dane, prípadne daňovníka, aby v súlade so zákonom splnil svoje povinnosti pri výbere a platení dane (porov. uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 5 MCdo 3/2011).

24. Uvedené závery novej judikatúry možno aplikovať aj na otázku vymeriavacieho základu a poistného na účely zákona č. 461/2003 Z. z. Podľa už citovaného § 139a tohto zákona je totiž vymeriavacím základom príjem z neplatne skončeného právneho vzťahu, teda to, na čo má zamestnanec z tohto vzťahu nárok. Takto určený vymeriavací základ však nie je vymeriavacím základom len na účely určenia osobného vymeriavacieho základu podľa § 60 cit. zák., ale aj na účely platenia poistného. Podľa § 128 ods. 1 písm. a), ods. 2 písm. a), ods. 3 písm. a), ods. 10 písm. a) cit. zák. (v znení účinnom do 31. decembra 2012) totiž platil poistné aj zamestnanec. Poistné sa na základe § 129 ods. 1 cit. zák. určovalo percentuálnou sadzbou z vymeriavacieho základu. Zamestnanec tak na základe citovaných ustanovení bol sám povinný zaplatiť (teda zo svojho znášať) časť poistného, vypočítaného z jeho vymeriavacieho základu. Z ustanovenia § 141 ods. 2 cit. zák. potom vyplývalo, že zamestnanec nemusel sám tieto prostriedky odvádzať žalovanej, pretože to zaňho urobil zamestnávateľ; ten však na tento účel mal potrebné sumy zraziť z nárokov zamestnanca. Aj z citovaných ustanovení je tak zrejme, že

zamestnávateľ nie je povinný znášať zo svojho sumy poistného, ktoré má platiť zamestnanec. Naopak, tieto sumy znáša zamestnanec sám, teda sa mu o ne znižuje nárok, ktorý predstavuje vymeriavací základ.

25. V prerokovanej veci zo zisteného skutkového stavu vyplýva, že okresný súd aj krajský súd priznali žalobkyni náhradu mzdy, vypočítané v súlade s § 79 ods. 1 a § 134 Zák. práce zo sumy tzv. „hrubej“ mzdy, teda zo súm platových taríf, na ktoré by žalobkyňa ako pedagogická zamestnankyňa bola mala nárok. Na takto vypočítanú náhradu mzdy súdy zaviazali aj jej zamestnávateľa. Takto vypočítaná náhrada je však podľa citovaného § 139a zákona č. 461/2003 Z. z. vymeriavacím základom pre platenie poistného, z ktorého musí platiť poistné aj žalobkyňa. Inak povedané, žalobkyňa nie je oprávnená ponechať si celú takto priznanú sumu pre seba, ale musí časť z nej znášať ako poistné, na ktorého platenie je povinná. Opak nevyplýva ani z rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 9 Sk 24/2019, ktorý o sumách „v čistom“ hovoril len v súvislosti s nejasným obsahom evidenčných listov. Takisto opak nevyplýva ani z uznesenia Okresného súdu Poprad č. k. 11 Er 274/17-28, ktoré žalobkyňa pripojila k žalobe a ktorým tento súd zamietol námietky povinného - zamestnávateľa žalobkyne proti exekúcii. V tomto uznesení totiž exekučný súd (v zhode so svojím názorom v uznesení č. k. 10 Er 194/2014-64, pozri ods. 4 tohto rozsudku) zaujal len názor, že zamestnávateľ nebol - vzhľadom na výrok právoplatného rozsudku o náhrade mzdy - oprávnený vykonať zrážku na poistné z tejto náhrady a nevyplatiť ju žalobkyni. Žalobkyňa však opomenula, že v ods. 10 tohto uznesenia exekučný súd celkom zreteľne vyslovil, že napriek zneniu exekučného titulu „zostáva zákonná povinnosť odviesť odvody poistného a dane z prisúdeného príjmu oprávnenej“. Obsah tohto uznesenia tak priamo vyvracia tvrdenia žalobkyne, že ním bolo právoplatne a záväzne voči všetkým orgánom rozhodnuté o tom, že nároky priznané rozsudkami okresného súdu a krajského súdu sú nárokmi „netto“. Naopak, je celkom zrejmé, že priznané sumy nárokov sú sumami, na ktoré má žalobkyňa nárok podľa § 79 Zákonníka práce a ktoré majú byť podľa § 139a zákona č. 461/2003 Z. z. vymeriavacími základmi. Postup, ktorého sa domáha žalobkyňa, by totiž vo výsledku viedol k tomu, že ako vymeriavací základ by sa jej v rozpore s citovaným ustanovením započítali výrazne vyššie sumy, než ktoré zodpovedali jej príjmu z neplatne skončeného právneho vzťahu.

IV. Záver

26. Zo všetkých uvedených dôvodov tak kasačný súd dospel k záveru, že preskúmané rozhodnutie žalovanej bolo treba zrušiť z dôvodu ustanoveného v § 191 ods. 1 písm. c) S. s. p. Ak správny súd za týchto okolností správnu žalobu ako nedôvodnú zamietol, vychádza napadnutý rozsudok z nesprávneho právneho posúdenia veci, čo naplňa kasačný dôvod podľa § 440 ods. 1 písm. g) S. s. p. Preto ho kasačný súd podľa § 462 ods. 2 S. s. p. rozsudkom (§ 457 ods. 1 S. s. p.) zmenil tak, že zrušil preskúmané rozhodnutie. Keďže toto rozhodnutie sa vyčerpávalo v potvrdení obsahovo zhodného rozhodnutia ústredia žalovanej, kasačný súd v zhode s návrhom urobeným ešte v správnej žalobe podľa § 191 ods. 3 písm. a) S. s. p. zrušil aj to a vec podľa § 191 ods. 4 S. s. p. vrátil žalovanej na ďalšie konanie.

Kľúčové slová: náhrada trov konania o kasačnej sťažnosti ďalšieho účastníka; dôvod hodný osobitného zreteľa

Vzťah k právnej úprave: §169 Správny súdny poriadok

Právna veta

O dôvod hodný osobitného zreteľa v zmysle § 169 ods. 2 druhej vety Správneho súdneho poriadku, kvôli ktorému možno ďalšiemu účastníkovi priznať náhradu trov konania o kasačnej sťažnosti, môže ísť vtedy, ak ďalší účastník ako jediný podá kasačnú sťažnosť a na jej základe kasačný súd zruší rozsudok správneho súdu a ten následne novým rozsudkom rozhodne v prospech tohto ďalšieho účastníka. Takisto taký dôvod môže existovať vo vzťahu k trovám konania o kasačnej sťažnosti, ktorou žalobca napadol výlučne výrok rozsudku správneho súdu o priznaní náhrady trov ďalšiemu účastníkovi.

[uznesenie Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 Svk 35/2023 z 20. decembra 2023: predseda senátu Mgr. Michal Novotný (sudca spravodajca), sudkyne JUDr. Zdenka Reisenauerová a JUDr. Jana Martinčeková]

Vymedzenie veci

I. Administratívne konanie a konanie pred správnym súdom

2. Správny súd najskôr rozsudkom č. k. 30 S 159/2018-203 zrušil toto rozhodnutie. Proti nemu však podal (len) ďalší účastník kasačnú sťažnosť, ktorej tunajší súd vyhovel rozsudkom sp. zn. 8 Sžk 41/2020¹ a rozsudok správneho súdu zrušil. Novým (tu napadnutým) rozsudkom sp. zn. 30 S 70/2022 správny súd (I.) žalobu zamietol, (II.) žalobcovi ani žalovanému nepriznal právo na náhradu trov, no (III.) priznal právo na náhradu trov kasačného konania ďalšiemu účastníkovi. Na odôvodnenie posledného výroku odkázal na ustanovenie § 169 SSP, ktoré dovoľuje priznať náhradu trov ďalšiemu účastníkovi z dôvodov hodných osobitného zreteľa. Za taký dôvod správny súd považoval to, že ďalší účastník sám podal kasačnú sťažnosť a bol s ňou úspešný.

Z odôvodnenia rozhodnutia

III. Posúdenie veci kasačným súdom

6. Podľa § 169 SSP platí, že ďalší účastník má právo na náhradu trov konania proti neúspešnému účastníkovi len vtedy, ak ide o trovy, ktoré vznikli pri plnení povinnosti uloženej súdom. Z dôvodov hodných osobitného zreteľa mu však správny súd môže priznať právo na náhradu ďalších trov konania. Citované ustanovenie tak predovšetkým nepriznáva ďalšiemu účastníkovi právo na náhradu trov podľa zásady jeho úspechu, ale obmedzuje ich zásadne na trovy vyvolané povinnosťou, ktorú správny súd uložil. Dôvodom takejto úpravy je predovšetkým bránenie tomu, aby ďalší účastníci vstupovali do

¹ Rozsudok sp. zn. 8 Sžk 41/2020 je uverejnený v Zbierke stanovísk a rozhodnutí Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky pod č. 30/2022, kde je aj podrobnejšie rozvedený skutkový stav.

konania len preto, aby im neskôr boli priznané trovy (porov. dôvodová správa k vládnemu návrhu Správneho súdneho poriadku, Národná rada Slovenskej republiky, VI. volebné obdobie, tlač 1335). Druhá veta ustanovenia § 169 SSP však ako výnimku z tejto zásady dovoľuje priznať akékoľvek trovy, ak sú na to dôvody hodné osobitného zreteľa. Zo znenia tejto vety je zrejmé, že zákon tieto dôvody ani príkladmo neuvádza, ale ani neobmedzuje. Zo vzájomného vzťahu oboch týchto viet tak možno ako zásadu dovodiť, že dôvodom hodným osobitného zreteľa nemôže byť každý úspech ďalšieho účastníka v konaní, pretože práve tomu má brániť prvá veta.

7. Z toho však nevyplýva, ako to mylne naznačoval žalobca, že by úspech ďalšieho účastníka v konaní alebo jeho časti bránil priznaniu náhrady trov, resp. že by takýto úspech nikdy a za žiadnych okolností nemohol byť dôvodom hodným osobitného zreteľa v zmysle druhej vety § 169 SSP. Správne súdne konanie je a zostáva zásadne konaním, v ktorom vystupujú dve strany s opačným postavením - žalobca, ktorý žaluje a napáda preskúmaný akt verejnej správy, a žalovaný, ktorý bráni jeho zákonnosť (porov. ustanovenia § 32 ods. 1 a 2 a § 61 SSP). Preto je otázka úspechu či neúspechu v konaní v prvom rade vecou a úlohou týchto účastníkov. Ďalší účastník v zmysle § 32 ods. 3 SSP sa tak pojmovo môže postaviť len na jednu alebo druhú stranu, a preto ňo nemožno hovoriť o „úspechu“ v pravom zmysle slova. Zároveň však má určité samostatné práva, medzi nimi napríklad právo podať kasačnú sťažnosť, ak bolo rozhodnuté v jeho neprospech (§ 442 ods. 1 SSP). Toto právo mu pritom patrí aj vtedy, ak takéto právo nevyužije samotný účastník, ktorý by ho (v súlade s očakávaniami) mal využiť.

8. Je tak zrejmé, že aj v správnom súdnom konaní môže nastať situácia, že o konečný úspech jednej či druhej strany sa svojim úkonom v rozhodujúcej miere zaslúži práve ďalší účastník. O taký prípad môže ísť práve vtedy, ak ďalší účastník ako jediný podá kasačnú sťažnosť proti rozsudku správneho súdu, kasačný súd jeho kasačnej sťažnosti vyhovie a v novom rozhodnutí správny súd rozhodne v súlade so stanoviskom ďalšieho účastníka, ktoré zastával v kasačnom konaní. Takéto rozhodnutie tak vo výsledku je úspechom jedného z účastníkov (žalobcu či žalovaného), ale tento úspech je zároveň úspechom ďalšieho účastníka, ktorého úkon sa oň rozhodujúcim spôsobom zaslúžil. V takomto prípade nemožno totiž povedať, že by úkon ďalšieho účastníka bol len podporným; naopak, jeho význam bol rozhodujúco kauzálny pre konečné rozhodnutie a úspech účastníka vo veci. Práve takýto prípad aj podľa názoru kasačného súdu môže predstavovať dôvod hodný osobitného zreteľa, kedy ďalšiemu účastníkovi možno priznať náhradu trov spojených s takýmto rozhodujúcim úkonom, resp. konaním.

9. V tu prerokúvanej veci správny súd svojim skorším rozsudkom vyhovel žalobe žalobcu a zrušil rozhodnutie žalovaného, ktorým ten potvrdil dodatočné stavebné povolenie pre ďalšieho účastníka ako stavebníka. Proti tomuto rozsudku podal kasačnú sťažnosť len ďalší účastník a uplatnil v nej vecné dôvody jeho nesprávnosti. Len na základe nej kasačný súd zrušil tento rozsudok a vec vrátil správemu súdu, ktorý v tu preskúmanom rozsudku správnu žalobu žalobcu zamietol, vychádzajúc z právneho názoru kasačného súdu. Kasačná sťažnosť ďalšieho účastníka tak mala zásadný a rozhodujúci význam pre konečný úspech žalovaného (a neúspech žalobcu), ale v konečnom dôsledku aj pre samotného ďalšieho účastníka. Preto správny súd nepochybil, ak tieto okolnosti považoval za dôvody hodné osobitného zreteľa v zmysle § 169 SSP a priznal mu náhradu trov spojených s týmto kasačným konaním. Tým je zreteľne vyjadrená aj výnimočnosť tohto postupu - napriek tomu, že ďalší účastník bol vo výsledku úspešný v celom konaní, patrí mu len náhrada trov (prvotného) kasačného konania. Už kvôli tomu tak nemožno akceptovať názor žalobcu, že sa tým stiera rozdiel so zásadou úspechu; tá by totiž bola viedla k priznaniu náhrady aj trov konania pred správnym súdom.

IV. Záver

10. Zo všetkých uvedených dôvodov tak kasačný súd dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalobcu nie je dôvodná. Preto ju podľa § 461 SSP zamietol.

11. O trovách bolo rozhodnuté podľa toho istého ustanovenia § 169 v spojení s § 467 ods. 1 SSP. Predmetom tohto kasačného konania bol len výrok o trovách ďalšieho účastníka, teda výrok, ktorý sa priamo týkal jeho a vo vzťahu ku ktorému bolo jeho postavenie podobné postaveniu účastníka. Jeho obrana proti kasačnej sťažnosti tak nebola len podporným úkonom vo vzťahu k niektorému z (hlavných) účastníkov konania, ale šlo o obranu jeho vlastného práva priznaného mu právoplatným rozsudkom správneho súdu a táto obrana bola aj úspešná. V tom videl kasačný súd dôvody hodné osobitného zreteľa, ktoré opodstatňovali, aby sa mu priznal nárok na náhradu trov tohto kasačného konania.

88/2024 ZNSS

Kľúčové slová: nelegálne zamestnávanie; iný správny delikt; správne trestanie; právo na spravodlivý proces; zásady trestného konania

Vzťah k právnej úprave: § 2 ods. 2 písm. c), § 2 ods. 3, § 7b ods. 1, § 7b ods. 5 písm. b), § 7b ods. 6, § 7b ods. 7 písm. a) zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní; § 21 ods. 1 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti; § 58 ods. 2 Zákonníka práce; § 7 ods. 1 Trestného poriadku; § 40 ods. 1 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok)

Právna veta

- I. **V konaní, v ktorom sa rozhoduje o inom správnom delikte podľa § 7b ods. 5 písm. b) zákona č. 82/2005 Z. z., správny orgán nie je v zmysle § 40 ods. 1 Správneho poriadku viazaný právoplatným rozhodnutím o uložení sankcie za iný správny delikt nelegálneho zamestnávania, za ktorý zodpovedá účastníkov poskytovateľ služby a túto otázku si posúdi sám, avšak len na účely konania o inom správnom delikte účastníka konania.**
- II. **V konaní o „vlastnom“ inom správnom delikte bude mať účastník konania možnosť namietat' všetky skutočnosti, ktoré sú relevantné pre posúdenie deliktuálnej zodpovednosti svojho poskytovateľa služby. Účastník týmto spôsobom bude mať zabezpečené právo na vypočutie, ktoré je súčasťou práva na spravodlivý proces v zmysle článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, keďže nebol účastníkom konania o inom správnom delikte nelegálneho zamestnávania, avšak v dôsledku existencie takéhoto rozhodnutia môže byť uznaný vinným z „vlastného“ iného správneho deliktu.**

[rozsudok Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 Ssk 26/2023 z 26. júna 2024; predsedníčka senátu JUDr. Jana Martinčeková (sudkyňa spravodajkyňa), sudcovia Mgr. Michal Novotný a JUDr. Martin Tiso]

Vymedzenie veci

1. Krajský súd v Trenčíne ako správny súd rozsudkom č. k. 11S/115/2021-98 zo dňa 27.9.2022 (ďalej „*napadnutý rozsudok*“) zamietol správnu žalobu, ktorou sa žalobca domáhal zrušenia rozhodnutia žalovaného číslo spisu NIP/NIP_PO/BEZ/2021/4220 zo dňa 15.10.2021 (ďalej „*preskúmané rozhodnutie*“). Preskúmaným rozhodnutím žalovaný zamietol odvolanie žalobcu a potvrdil rozhodnutie Inšpektorátu práce Trenčín číslo spisu IPTN/IPTN_PRAV ODD/ROZ/2021/686 zo dňa 3.8.2021 (ďalej „*prvostupňové rozhodnutie*“).

2. Prvostupňovým rozhodnutím Inšpektorát práce Trenčín podľa § 7b ods. 8 zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní v znení neskorších predpisov (ďalej „*zákon č. 82/2005 Z. z.*“) uložil žalobcovi pokutu vo výške 5000 eur za porušenie povinnosti vyplývajúcej z ustanovenia § 7b ods. 5 písm. b) cit. zákona, ktorého sa zamestnávateľ TESCO STORES SR, a. s. dopustil tým, že porušil zákaz prijať prácu tým, že v priebehu výkonu inšpekcie práce dňa 17.9.2020 v čase o 10:50 hod. prijal vnútroštátnu dodávku práce na základe objednávky zamestnávateľa zo dňa

20.3.2020 od právnickej osoby Heisenberg group, s.r.o. so sídlom v Žiline, IČO: 51 194 295 (ďalej „Heisenberg“) prostredníctvom fyzických osôb, štátnych príslušníkov tretej krajiny - B. Q., občan Bosny a Hercegoviny a K. N., občan Srbska, ktorí na pracovisku DS TESCO Beckov 550 vykonávali závislú prácu - „picker“ - skladový manipulát, ktoré však právnická osoba nelegálne zamestnávala, čím porušila zákaz nelegálneho zamestnávania v zmysle § 3 ods. 2 v nadväznosti na § 2 ods. 2 písm. c) cit. zákona, nakoľko neboli splnené podmienky na ich zamestnanie podľa zákona č. 5/2004 Z. z.

3. Žalovaný sa v preskúvanom rozhodnutí stotožnil s názorom prvostupňového orgánu, že žalobca prijal dodávku práce (dočasné pridelenie zamestnancov), ktorú mu na základe objednávky poskytoval Heisenberg, teda vnútroštátne, prostredníctvom dvoch štátnych príslušníkov Srbska a Bosny a Hercegoviny, ktoré Heisenberg nelegálne zamestnával. Žalobca riadil kontrolované fyzické osoby prostredníctvom svojho majstra, čo jednoznačne vyplynulo z ich nezávislých vyjadrení. Toto zistenie vyplýva aj z ďalšej zápisnice s A. M., z ktorej tiež vyplýva, že jeho nadriadeným je majster TESCO a že mu majster TESCO zaeľuje prácu a určuje pracovný čas. Činnosť kontrolovaných osôb sa uskutočňovala v priestoroch účastníka konania, prevažne jeho pracovnými prostriedkami, na jeho zariadeniach a v rámci jeho činnosti zapísanej v obchodnom registri, kde je uvedené aj skladovanie. Tá skutočnosť, že sa obe nelegálne zamestnávajúce osoby mali označiť za občanov Európskej únie, nič nemení na fakte, že išlo o štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí mohli na území SR vykonávať prácu iba po splnení podmienok ustanovených v zákone č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti. Ani § 7b ods. 1 cit. zákona nie je možné použiť za danej situácie, pretože bol by to len zamestnávateľ, ktorý by sa týmto spôsobom mohol vyvinúť zo zodpovednosti za nelegálne zamestnanie, a okrem toho zamestnávateľ Heisenberg bol postihnutý za nelegálne zamestnanie v zmysle § 2 ods. 2 písm. c), a nie podľa § 2 ods. 3 zákona č. 82/2005 Z. z., teda nešlo o nelegálne zamestnanie, pri ktorom by bol zamestnaný štátny príslušník tretej krajiny, ktorý vykonával závislú prácu a zdržiaval sa na území SR v rozpore so z. č. 404/2011 Z. z., ale neboli splnené podmienky podľa zákona č. 5/2004 Z. z. Čo sa týka námietky, že žalobca sa nemohol vyjadriť k podkladom, uviedol, že v oznámení o začatí správneho konania bol na túto možnosť vyzvaný a k podkladom sa aj vyjadril. Bol tiež oboznámený s protokolom výsledku inšpekcie, ku ktorému sa vyjadril. Nedôvodná je aj námietka, že medzi Heisenberg a žalobcom bola dohodnutá zmluva o dielo, ktorej výsledkom malo byť vyhotovenie diela v podobe hotovej vychystanej palety, pretože v zmluve boli dohodnuté jednotlivé činnosti, ktoré mali byť vykonané pri manipulácii s tovarom, bola dohodnutá cena vykonávaných prác, ktorá nebola viazaná na hotovú vychystanú paletu, ale sa viazala na splnenie plánu a následne sa odvíjala od počtu pracovníkov a od počtu odpracovaných hodín. Boli tak splnené podmienky dočasného pridelenia kontrolovaných zamestnancov k žalobcovi v zmysle § 58 ods. 2 Zákonníka práce. Výška uloženej sankcie bola stanovená v minimálnej hranici 5000 eur.

4. Správny súd sa v celom rozsahu stotožnil s právnym posúdením veci žalovaného. Žalovaný neuviedol, že by sa nelegálneho zamestnávania mal dopustiť žalobca. To, že sa spoločnosť Heisenberg dopustila nelegálneho zamestnávania, je jedným znakom skutkovej podstaty porušenia zákazu prijať prácu podľa § 7b ods. 5 písm. b) zákona č. 82/2005 Z. z., pričom správne orgány boli týmto rozhodnutím v zmysle § 40 ods. 1 Správneho poriadku viazané. Druhým znakom skutkovej podstaty bolo, že práce boli poskytované na základe zmluvy. V tejto súvislosti sa stotožnil s právnym názorom žalovaného, že išlo o dočasné pridelenie fyzických osôb na výkon práce podľa § 58 Zákonníka práce. Z vykonaných dôkazov vyplýva, že žalobca prostredníctvom svojho zamestnanca ukladal kontrolovaným zamestnancom pracovné úlohy, organizoval, riadil a kontroloval ich prácu a dával im na tento účel pokyny. Ako vyplynulo zo zápisníc o podaní informácií, nadriadeným zamestnancom, ktorý dozeral na prácu B. Q. a K. N. bol zamestnanec žalobcu („majster Tesco“), ktorý im zároveň určoval aj pracovný čas, zároveň títo zamestnanci realizovali prácu v priestoroch žalobcu v zhode s predmetom jeho

podnikania. Čo sa týka aplikácie § 7b ods. 1 cit. zákona, toto ustanovenie je spôsobilé zbaviť zodpovednosti žalobcu, ako aj zamestnávateľa iba prípade, ak by išlo o nelegálne zamestnávanie ustanovené v § 2 ods. 3 cit. zákona, teda o prípad, že nelegálne bol zamestnávaný štátny príslušník tretej krajiny, ktorý vykonával závislú prácu a zdržiaval sa na území SR v rozpore so zákonom č. 404/2011 Z. z. Nakoniec poukázal na to, že ide o objektívnu zodpovednosť, teda bez ohľadu, či šlo o zavinené alebo nezavinené konanie alebo opomenutie. Žalobca zodpovedá za porušenie zákazu prijatia práce bez ohľadu na to, či naozaj vedel o porušení zákazu nelegálneho zamestnávania. Aby sa zbavil zodpovednosti za porušenie povinnosti, musí predložiť také dôkazy, ktoré by ho úplne zbavili zodpovednosti za zistené porušenie.

5. Proti tomuto rozsudku podal kasačnú sťažnosť žalobca. Namietal najmä nesprávne právne posúdenie veci. Uviedol, že tým, že bol sankcionovaný, a taktiež bol sankcionovaný aj Heisenberg, za ten istý skutok boli postihnuté dva subjekty. Žalobca ako domnelý užívateľský zamestnávateľ sa stal *de facto* spolupáchateľom správneho deliktu nelegálneho zamestnávania, avšak bez akýchkoľvek procesných práv, lebo nebol účastníkom konania o uložení sankcie za nelegálne zamestnávanie. Uviedol, že žalobca bol sankcionovaný za nesplnenie si nejakej overovacej si povinnosti pri výbere svojich obchodných partnerov. Skutočnosť, či si žalobca niečo riadne overil a akým spôsobom však inšpektorát práce nijako neoveroval a taktiež ani súd. Od žalobcu nemožno vyžadovať, aby odhalil, či zamestnanci zhotoviteľa diela pre žalobcu majú falošné doklady. Táto požiadavka je excesívna, neprimeraná a v praxi nerealizovateľná a bez akéhokoľvek právneho základu. Nie je mu jasné, akú právnu povinnosť mal porušiť, pričom nemôže ísť o rovnakú povinnosť ako Heisenbergu, keďže nejde o porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania. Odôvodnenie rozsudku súdu v otázke liberácie považuje za zmätočné a nezrozumiteľné. Na jednej strane súd hovorí o povinnosti riadne si overiť, či osoby, prostredníctvom ktorých sa zhotovuje dielo, sú u zhotoviteľa zamestnané a na druhej strane hovorí o objektívnej zodpovednosti bez možnosti liberácie. Súd sa nevysporiadal s argumentáciou žalobcu, že ak bol porušený zákaz nelegálneho zamestnávania podľa § 2 ods. 2 písm. c), muselo byť zároveň porušené aj ust. § 2 ods. 3 zákona č. 82/2005 Z. z. a s argumentáciou, že ak má možnosť liberácie zamestnávateľ (§ 7b ods. 1), tým viac patrí táto možnosť žalobcovi. Namietal zistenie skutkového stavu vo veci dočasného pridelenia zamestnancov. Žalovaný doposiaľ neuviedol meno konkrétnej osoby, ktorú žalovaný za majstra Tesco označil, nepreukázal ani pracovnoprávny vzťah tejto osoby k spoločnosti Tesco. Rovnako ani kontrolované osoby nevedeli uviesť meno konkrétnej osoby, ktorú za majstra Tesco označili. Žalobca zamestnáva v distribučnom centre Beckov viac ako 300 ľudí. V tomto areáli sa okrem zamestnancov žalobcu môžu nachádzať aj iné osoby ako jeho zamestnanci, napr. dodávatelia alebo ich zamestnanci, koordinátori zmluvných partnerov žalobcu, ktorí riadia a koordinujú činnosť svojich zamestnancov a zadávajú im aj pokyny na výkon práce. Vypovedajúce osoby mohli považovať ktorékoľvek z osôb nachádzajúcich sa v tomto areáli za „majstra Tesco“. Poukázal tiež na to, že pokiaľ žalovaný pri dvoch prípadoch uzavrel, že sa jedná o dočasné pridelenie, v ďalších troch prípadoch už fikciu právneho úkonu dočasného pridelenia neskonštatoval. Poukázal na Radbruchovu formulu s tým, že žalobca vidí nespravodlivosť v uplatňovaní absolútnej objektívnej zodpovednosti pri ukladaní sankcie za konanie, ktoré nemohol žiadnym spôsobom predvídať ani ovplyvniť a v nepoužití analógie pri liberácii, ktorú zákon v prípade zamestnávateľa pripúšťa. Napokon namietal nedostatočné odôvodnenie rozsudku správneho súdu, ktorý sa nezaoberal najmä pochybnosťami o totožnosti osoby „majster Tesco“. Žiadal napadnutý rozsudok zmeniť tak, že rozhodnutie žalovaného sa zrušuje a vec sa mu vracia na ďalšie konanie.

6. Žalovaný sa vyjadril ku kasačnej sťažnosti podaním zo dňa 18.1.2023. V celom rozsahu zotrval na právnom názore uvedenom v preskúmanom rozhodnutí a stotožnil sa so závermi napadnutého rozsudku. Žiadal kasačnú sťažnosť v celom rozsahu zamietnuť.

Z odôvodnenia rozhodnutia

8. Z administratívneho spisu bolo zistené, že dňa 17.9.2020 bola v distribučnom centre žalobcu v Beckove vykonaná kontrola inšpekcie práce, pri ktorej boli vypočuté fyzické osoby B. Q., občan Bosny a Hercegoviny a K. N., občan Srbska. B. Q. na otázku kto ho riadi, dáva pokyny a kontroluje jeho prácu, uviedol, že majster Tesco. Rovnakú odpoveď uviedol aj na otázku, kto mu určuje pracovný čas. K. N. na otázku, kto je jeho priamym nadriadeným, uviedol, že majster Tesco, na otázku kto ho riadi, dáva pokyny a kontroluje jeho prácu, uviedol majster Tesco a rovnako odpovedal aj na otázku, kto mu určuje pracovný čas. Z inšpekcie bolo zistené, že práca bola vykonávaná v distribučnom centre žalobcu v sklade, pričom bolo manipulované s tovarom žalobcu. Tiež bolo zistené, že žalobca má zapísané v obchodnom registri ako predmet činnosti aj skladovanie.

9. Ďalej bol predložený listinný doklad nazvaný ako Objednávka medzi žalobcom (objednávateľom) a spoločnosťou Heisenberg (zhotoviteľom) zo dňa 20.3.2020, podľa ktorej si žalobca u tejto spoločnosti objednal vykonávanie diel spočívajúcich vo vykonávaní konsolidácie požiadaviek objednávateľa pre dodanie jednotlivých tovarov na prevádzky objednávateľa na území SR v rámci distribúcie tovaru dodaného objednávateľovi do distribučného centra Beckov a to preberaním, vykladaním a označovaním jednotlivých druhov tovaru a ich umiestňovaním do skladu objednávateľa v distribučnom centre Beckov, vyhľadávaním jednotlivých tovarov umiestnených v sklade objednávateľa a ich umiestňovaním a ukladaním podľa špecifikácie objednávateľa na jednotlivé palety, určené pre dodávku tovarov umiestnených v palety a distribúciu jednotlivých paliet na konkrétne prevádzky objednávateľa, s miestom vykonávania diela: distribučné centrum Beckov, s cenou 7,90 eur/hodina/pracovník bez DPH. Objednávateľ bude platiť zhotoviteľovi sumu určenú podľa počtu hodín vykonávania činnosti jednotlivých osôb, ktoré sa v mene zhotoviteľa podieľajú na zhotovovaní jednotlivých diel podľa tejto objednávky.

10. S jednotlivými fyzickými osobami mal zhotoviteľ Heisenberg uzavreté dohody o pracovnej činnosti, podľa ktorých zamestnanci boli povinní vykonávať pracovnú činnosť osobne podľa pokynov zamestnávateľa Heisenberg v zamestnávateľom určenom pracovnom čase a dodržiavať pracovnú disciplínu.

11. Spoločnosti Heisenberg bola rozhodnutím zo dňa 13.5.2021 Inšpektorátom práce Trenčín podľa § 19 ods. 2 písm. a) bod 1 zákona č. 125/2006 Z. z. uložená pokuta v sume 5300 eur za porušenie povinnosti vyplývajúcej z § 3 ods. 2 v nadväznosti na § 2 ods. 2 písm. c) zákona č. 82/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov, spočívajúce v tom, že zamestnávateľ Heisenberg na pracovisku distribučné centrum Tesco Beckov porušil zákaz nelegálneho zamestnávania tým, že dňa 17.9.2020 v čase o 10:50 hod. využíval závislú prácu fyzických osôb, štátnych príslušníkov tretej krajiny - B. Q., občan Bosny a Hercegoviny a K. N., občan Srbska, ktorí vykonávali závislú prácu - „picker“ -skladový manipulants, pričom neboli splnené podmienky na ich zamestnávanie podľa osobitného predpisu - zákona č. 5/2004 Z. z. o službách v zamestnanosti.

12. Ďalej bolo preukázané, že fyzické osoby B. Q. a K. N. sa preukázali osobnými preukazmi Chorvátskej republiky, avšak z odpovede Ministerstva vnútra Chorvátskej republiky vyplýva, že tieto osoby nie sú vpísané v knihe občanov ani v matici narodených na území Chorvátskej republiky. Kontrolou bolo zistené, že tieto osobné preukazy nie sú evidované v evidencii vydaných osobných dokumentov. Z vyjadrenia Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Nové Mesto nad Váhom bolo zistené, že tieto fyzické osoby boli evidované ako občania Európskej únie.

14. Žalobca v kasačnej sťažnosti v prvom rade namietal, že nebol účastníkom konania v inom správnom delikte jeho dodávateľa spoločnosti Heisenberg a preto nemohol ovplyvniť ani právoplatné uloženie pokuty tomuto subjektu za nelegálne zamestnávanie podľa § 2 ods. 2 písm. c) zákon č. 82/2005 Z. z. Namietal, že hoci spoločnosť Heisenberg nevyužila možnosť liberácie, respektíve nenamietala právnu kvalifikáciu svojho deliktu, toto právo by malo patriť aj žalobcovi. Taktiež namietal, že medzi ním a spoločnosťou Heisenberg nešlo o dočasné pridelenie.

15. Kasačný súd na začiatku svojho právneho posúdenia uvádza, aké sú základné znaky skutkovej podstaty iného správneho deliktu upraveného v § 7b ods. 5 písm. b) citovaného zákona. V prvom rade je to existencia zmluvného vzťahu medzi prijímateľom práce alebo služby (ktorý je právnická osoba alebo fyzická osoba, ktorá je podnikateľom) a poskytovateľom služby, na základe ktorého prijímateľ prijal prácu alebo službu od poskytovateľa služby, ktorý mu ju poskytol. Ďalšou kumulatívne vyžadovaným znakom je poskytnutie tejto práce alebo služby poskytovateľom služby práve prostredníctvom fyzickej osoby, ktorú nelegálne zamestnáva, teda poskytovateľ služby musí byť administratívne zodpovedný za nelegálne zamestnávanie tejto fyzickej osoby. Posledným znakom skutkovej podstaty podľa písmena b) je, že musí ísť o vnútroštátnu dodávku práce alebo cezhraničnú dodávku práce. Čo je to vnútroštátna dodávka práce, objasňuje odsek 7 písm. a) tohto ustanovenia, t. j. je ňou dočasné pridelenie fyzickej osoby na výkon práce podľa osobitného predpisu, ktorým je podľa poznámky 24a) § 58 a § 58a Zákonníka práce. Kasačný súd sa v prvom rade vysporiada so zákonnými znakmi tejto skutkovej podstaty, o ktorých kasačný súd nemá pochybnosť, že boli v danom prípade splnené.

16. V prejednávanom prípade bolo jednoznačne preukázané, že poskytovateľom služieb pre žalobcu bola spoločnosť Heisenberg, ktorá žalobcovi poskytovala služby na základe zmluvy. Touto zmluvou bola tzv. „Objednávka“ zo dňa 20.03.2020. Nepostačuje však akýkoľvek zmluvný vzťah, ale taký, na základe ktorého žalobca prijme vnútroštátnu alebo cezhraničnú dodávku práce (tu podľa skutkovej vety prvostupňového rozhodnutia vnútroštátnu dodávku). V tejto súvislosti sa kasačný súd stotožnil so záverom správneho súdu, ktorý správne vyhodnotil, vychádzajúc z obsahu samotnej zmluvy medzi týmito dvoma subjektami, ako aj z obsahu výpovede zamestnancov spoločnosti Heisenberg, že išlo o vnútroštátnu dodávku, pretože Heisenberg dodával žalobcovi prácu vo forme dočasného pridelenia zamestnancov. Predmetom zmluvy boli opakujúce sa práce, za ktoré bola dohodnutá odmena sumou 7,90 eur za hodinu a pracovníka bez DPH. V takom prípade nemožno z dohodnutej zmluvy vyvodiť záver žalobcu, že išlo o zmluvu o dielo, ktorej výsledkom malo byť zhotovenie diela v podobe hotovej vychystanej palety, pretože v zmluve boli dohodnuté jednotlivé činnosti, ktoré mali byť vykonané pri manipulácii s tovarom, vrátane balenia, označovania a kontroly paliet. Cena uvedená v objednávke nebola viazaná na hotovú vychystanú paletu, ale sa odvíjala od počtu pracovníkov a od počtu nimi odpracovaných hodín práce. Uvedené vyplýva aj z vyjadrení oboch zamestnancov poskytovateľa služieb B.G. Q. a K. N., ktorí uviedli, že vykonávali činnosť takzvaného pickera, že mali riadny pracovný čas a že bežne vykonávajú prácu pre žalobcu.

17. Kasačný súd sa nestotožnil ani s námietkou žalobcu, že práca im nebola pridelená ním, respektíve ním povereným zamestnancom. Zo skutkových okolností danej veci je nesporné, že tieto fyzické osoby pracovali priamo v distribučnom centre žalobcu, kde balili palety tovaru, a že prácu vykonávali pre žalobcu. Pokiaľ uvádzali, že pokyny im zadával, kontroloval ich a určoval im aj pracovný čas takzvaný „majster Tesco“, je zrejme aj z ďalších okolností (napr. priestory, v ktorých vykonávali prácu, boli priestory žalobcu, tovar, s ktorým manipulovali, bol taktiež tovar žalobcu), že aj pokyny pre jeho balenie, v čom spočívala ich práca, boli poskytované zamestnancom žalobcu. Za tejto dôkaznej

situácie nie je potrebné, aby bolo zistené meno a priezvisko tohto koordinátora ich práce. Pracujúce fyzické osoby napokon ani nemuseli mať subjektívnu vedomosť o jeho totožnosti.

18. Ustanovenie § 58 ods. 2 Zákonníka práce upravuje, že ak zamestnávateľ nepreukáže inak, dočasným pridelením je aj výkon práce zamestnancom, prostredníctvom ktorého zamestnávateľ vykonáva činnosť pre tretiu osobu, ak táto tretia osoba ukladá zamestnancovi pracovné úlohy, organizuje, riadi a kontroluje jeho prácu a dáva mu pokyny, táto činnosť sa vykonáva prevažne v priestoroch tejto tretej osoby a prevažne jej pracovnými prostriedkami a ide o činnosť, ktorú má táto tretia osoba ako predmet svojej činnosti zapísanú v obchodnom registri. V prejednávanom prípade skutkové okolnosti súhlasia so zákonnými podmienkami definície dočasného pridelenia fyzickej osoby na výkon práce podľa citovaného ustanovenia Zákonníka práce a jedná sa o vnútroštátnu dodávku práce v zmysle § 7b ods. 7 písm. a) zákona číslo 82/2005 Z. z. Kasačný súd tak konštatuje, že zmluvný vzťah medzi poskytovateľom služby a žalobcom a vnútroštátna dodávka práce formou dočasného pridelenia zamestnancov žalobcovi boli preukázané.

19. Ďalšou kumulatívnou podmienkou na naplnenie skutkovej podstaty prijatia nelegálnej práce v zmysle § 7b ods. 5 písm. b) citovaného zákona, je, že vnútroštátna dodávka práce bola poskytnutá prostredníctvom fyzickej osoby, ktorú poskytovateľ služby nelegálne zamestnal. Podľa názoru žalovaného a správneho súdu aj táto podmienka bola naplnená tým, že spoločnosť Heisenberg bola uznaná za vinnú za nelegálne zamestnávanie podľa § 2 ods. 2 písm. c) citovaného zákona, o čom svedčí právoplatné rozhodnutie Inšpektorátu práce Trenčín zo dňa 13.05.2021. Žalobca sa naopak, keďže nebol účastníkom konania, týmto rozhodnutím necíti byť viazaný a podľa neho má právo namietať právne posúdenie či liberáciu poskytovateľa služby.

20. Táto otázka explicitne nebola riešená v praxi kasačného súdu. Najvyšší súd SR v rozsudku sp. zn. 3Sžk/19/2018 nepreskúmaval rozhodnutie o inom právnom delikte podľa § 7b ods. 5 cit. zákona, ale len protokol z inšpekcie. Najvyšší správny súd SR v rozhodnutiach sp. zn. 4Stk/9/2021, 6Asan/11/2021 a 1Asan/19/2020 riešil iný skutkový stav, keď nebol preukázaný zmluvný vzťah medzi žalobcom, ktorému bola uložená pokuta podľa § 7b ods. 5 a skutočným poskytovateľom služby, ale medzi žalobcom a subdodávateľom služby. V rozhodnutí sp. zn. 6Ssk/142/2022 najvyšší správny súd riešil porušenie § 7b ods. 5, kedy bol zodpovedným subjektom ten, ktorý si objednal služby od tretej osoby a tieto dodal konečnému prijímateľovi. Zodpovedný subjekt však nevzniesol námietku, ktorou by spochybnil nelegálne zamestnávanie svojho zmluvného partnera.

21. V prvom rade je si potrebné uvedomiť, že predmetom súdneho prieskumu je rozhodnutie o správnom trestaní. Pojem trestné obvinenie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd je širší než obžaloba v trestnom konaní a zahŕňa aj obvinenia z iných protiprávných konaní, ako sú napríklad priestupky alebo iné správne delikty. Preto sa aj v týchto administratívnych konaniach musia v zmysle § 195 písm. c) SSP v niektorých prípadoch aplikovať záruky vyplývajúce z Trestného poriadku. Ustanovenie § 195 písm. c) SSP nešpecifikuje, ktoré zásady trestného konania je potrebné vziať v určitej oblasti správneho trestania do úvahy pri ukladaní sankcie. Naopak, z formulácie „*ktoré je potrebné použiť*“ vyplýva, že treba v každom jednotlivom prípade skúmať, ktoré z týchto zásad majú byť v konkrétnom administratívnom konaní uplatnené, a to s ohľadom na účel, ktorý tá - ktorá zásada sleduje (rovnako rozsudok NSS SR sp. zn. 5Asan/12/2020).

22. V prejedávanom prípade je podstatné posúdiť, či žalovaný mohol ako predbežnú otázku posúdiť splnenie podmienky nelegálneho zamestnávania poskytovateľa služby Heisenberg, alebo bol v zmysle § 40 ods. 1 Správneho poriadku týmto rozhodnutím viazaný. Keďže administratívne konanie v danej veci je konanie o správnom trestaní, aj v tomto konaní je potrebné prihliadnuť na jednu zo

základných procesných zásad trestného procesu, ktorou je posudzovanie predbežných otázok v zmysle § 7 Trestného poriadku. V trestnom konaní platí pravidlo, že orgány činné v trestnom konaní a súd posudzujú samostatne predbežné otázky, ktoré sa v trestnom konaní vyskytnú. Vyriešenie predbežnej otázky má význam len pre trestné konanie vo veci. Rozhodnutie o predbežnej otázke nemožno vzťahovať na iné druhy konania. Predbežnou otázkou je skutočnosť, ktorá sama osebe nie je predmetom trestného konania, avšak jej vyriešenie je predpokladom konania a rozhodnutia vo veci samej. Ak o predbežnej otázke právoplatne rozhodol iný orgán, orgán činný v trestnom konaní a súd posudzujú túto otázku samostatne len vtedy, ak ide o posúdenie viny obvineného. V prípade žalobcu je to vyriešenie otázky, či poskytovateľ služby Heisenberg príslušníkov tretích krajín nelegálne zamestnával, pretože toto posúdenie je jedným zo znakov jeho vlastnej skutkovej podstaty, teda posúdenia jeho „viny“ (resp. zodpovednosti v prípade deliktu založeného na objektívnej zodpovednosti). Žalovaný teda nie je viazaný právoplatným rozhodnutím o uložení sankcie za iný správny delikt nelegálneho zamestnávania v zmysle § 40 ods. 1 Správneho poriadku a túto otázku si posúdi sám, avšak len na účely konania o inom správnom delikte žalobcu.

23. V konaní o „vlastnom“ inom správnom delikte bude mať žalobca možnosť namietať všetky skutočnosti, ktoré sú relevantné pre posúdenie deliktuálnej zodpovednosti svojho poskytovateľa služby. Žalobca týmto spôsobom bude mať zabezpečené právo na vypočutie, ktoré je súčasťou práva na spravodlivý proces v zmysle článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, keďže nebol účastníkom konania o inom správnom delikte nelegálneho zamestnávania, avšak v dôsledku existencie takéhoto rozhodnutia môže byť uznaný vinným z „vlastného“ iného správneho deliktu.

24. V tomto ohľade kasačný súd podporne poukazuje na záver Najvyššieho správneho súdu ČR v rozsudku sp. zn. 3Ads/261/2022, v ktorom súd vyslovil, že žalobca má vo vlastnom správnom konaní právo vzniesť námietky, ktoré mohla v priestupkovom konaní vzniesť osoba obvinená z priestupku - hoci ani nešlo o prieskum rozhodnutia o správnom trestaní. „...58. ...S prihliadnutím na právo na vypočutie pred súdom (pôvodný text: „právo na slyšenie“, pozn. kasačného súdu), ktoré je súčasťou práva na spravodlivý proces v zmysle článku 36 ods. 1 a nasl. Listiny základných práv a slobôd a článku 6 ods. 1 Dohovoru, záväznosť právoplatného rozhodnutia o priestupku podľa § 73 ods. 2 správneho poriadku pre "všetky správne orgány" nebráni v predložení námietok osobám, ktoré neboli účastníkmi konania o priestupku, avšak ktorým môže v dôsledku existencie takéhoto rozhodnutia vzniknúť určitá povinnosť...

...60. Pokiaľ sa práve citovaný záver týka trestného rozsudku, musí sa rovnako vzťahovať aj na právoplatné rozhodnutia o priestupku. Okolnosti zisťované v priestupkovom konaní môžu byť totiž významné pre následný vznik či uloženie povinnosti v civilnom či správnom konaní. Tak je to aj v prípade ručenia za pokutu uloženú podľa § 141a zákona o zamestnanosti. Predpokladom jeho vzniku je totiž predchádzajúce právoplatné rozhodnutie, podľa ktorého sa osoba, ktorej bol potenciálny ručiteľ subodberateľom či sprostredkovateľom, dopustila priestupku podľa § 139 ods. 1 písm. f) alebo § 140 ods. 1 písm. e) zákona o zamestnanosti. Primárny páchatel' priestupku nemusí z rôznych dôvodov mať záujem sa v priestupkovom konaní brániť (napríklad vzhľadom na prebiehajúce likvidačné či konkurzné konanie), využiť opravné prostriedky alebo svoju vinu priamo uzná. Pokiaľ teda ručiteľovi už zo zákona vzniká povinnosť takto uloženú pokutu uhradiť, musí mať táto osoba rovnako možnosť spáchanie priestupku či výšku uloženej sankcie spochybniť...“ (preklad kasačného súdu).

25. Pokiaľ ide o konanie, v ktorom s rozhoduje o administratívnom obvinení, o to viac musí byť zabezpečené základné právo takto obvinenej osoby vyjadriť sa k celému predmetu svojho obvinenia,

teda aj k jeho časti nelegálneho zamestnávania treťou osobou. Uvedené je zabezpečené aplikáciou § 7 Trestného poriadku v spojení s § 195 písm. c) SSP a otázku spáchania nelegálneho zamestnávania poskytovateľom služby riešiť ako predbežnú s právom žalobcu na jeho vyjadrenie k nej. Žalobca ako subjekt, ktorý nebol účastníkom predchádzajúceho konania o inom správnom delikte, avšak ktoré konanie je pre neho mimoriadne závažné, pretože predstavuje základný predpoklad na uznanie jeho vlastnej viny, musí mať možnosť reagovať na prípadné významné okolnosti protiprávneho konania, ktoré primárne zodpovednostný subjekt z rozličných dôvodov sám nespochybnil, teda môže namietať aj právnu kvalifikáciu jeho skutku.

26. Žalobca tak môže namietať priamo v tu preskúmanom správnom konaní právnu kvalifikáciu nelegálneho zamestnávania, ktoré bolo dané za vinu poskytovateľovi služby, teda námietku, ktorú uviedol aj v kasačnej sťažnosti, že konanie firmy Heisenberg nemalo byť právne subsumované pod § 2 ods. 2 písm. c) zákona číslo 82/2005 Z. z., ale pod § 2 ods. 3 citovaného zákona. Žalovaný sa potom musí vysporiadať s argumentáciou, že ak bol porušený zákaz nelegálneho zamestnávania podľa § 2 ods. 2 písm. c) cit. zákona, muselo byť zároveň porušené aj ustanovenie § 2 ods. 3 citovaného zákona, najmä keď bolo preukázané, že obaja štátni príslušníci tretích krajín sa vydávali za štátnych príslušníkov Európskej únie, pričom mali sfalšované identifikačné doklady na vstup do Európskej únie, teda ako osoby tretích krajín nemohli mať žiadne príslušné doklady, ktoré by legalizovali ich pobyt na území Európskej únie v zmysle zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov. Bude musieť ozrejmiť rozdiely medzi skutkovou podstatou § 2 ods. 2 písm. c) citovaného zákona, ktorá predpokladá, že štátny príslušník tretej krajiny nemal splnené (len) podmienky na jeho zamestnanie podľa zákona č. 5/2004 Z. z. a skutkovou podstatou § 2 ods. 3 tohto zákona, ktorý ustanovuje, že štátny príslušník tretej krajiny nemá splnené podmienky na pobyt v krajine Európskej únie. Táto kvalifikácia je nesmierne dôležitá, pretože žalobcovi v prípade kvalifikácie podľa § 2 ods. 3 umožňuje vzniknúť liberálnu námietku v zmysle § 7b ods. 1 citovaného zákona, teda že poskytovateľ služieb Heisenberg nevedel, že doklady o pobyte týchto fyzických osôb boli sfalšované. Pri preukázaní tejto liberálnej námietky by to pre žalobcu znamenalo, že základný znak skutkovej podstaty prijatia nelegálnej práce by nebol splnený a jeho deliktuálna zodpovednosť by nebola daná. Kasačný súd sa inak stotožnil s názorom žalovaného a správneho súdu, že v samotnom konaní o inom správnom delikte podľa § 7b ods. 5 zákona č. 82/2005 Z. z. nie je možnosť liberácie.

27. Kasačný súd teda ako dôvodnú uznal sťažnostnú námietku, že v konaní o inom správnom delikte žalobcu sa posudzuje otázka nelegálneho zamestnávania (ako súčasť posúdenia jeho viny) ako predbežná otázka a žalovaný na účely tohto správneho konania nie je viazaný právoplatným rozhodnutím o nelegálnom zamestnaní jeho poskytovateľa služby. Ako nedôvodnú však vyhodnotil sťažnostnú námietku, že medzi žalobcom a spoločnosťou Heisenberg nešlo o dočasné pridelenie v zmysle § 58 a § 58a Zákonníka práce. Vyššie v odôvodnení bolo vysvetlené, prečo tento skutkový záver z vykonaného dokazovania nevyplýva. Ako nedôvodnú vyhodnotil taktiež námietku, že odôvodnenie napadnutého rozsudku je nedostatočné. Správny súd riadne a jasne ozrejmil svoje úvahy pri vyhodnocovaní všetkých podstatných žalobných námietok, čo žalobcovi umožnilo podať kvalifikovanú kasačnú sťažnosť. Poukázanie v bode 42 rozsudku na „*správcu dane*“ je len zrejماً nesprávnosť, ktorá nemá vplyv na celkovú zrozumiteľnosť odôvodnenia rozsudku.

28. Vzhľadom na to, že kasačný súd vyhodnotil kasačnú sťažnosť žalobcu ako čiastočne dôvodnú v zmysle § 440 ods. 1 písm. g) SSP, zmenil napadnutý rozsudok správneho súdu podľa § 462 ods. 2 SSP a zrušil preskúmané rozhodnutie žalovaného podľa § 191 ods. 1 písm. c) SSP a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V ďalšom konaní je žalovaný viazaný právnym názorom vysloveným v tomto rozsudku.

